

sprogforum

tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik
nummer 45, august 2009

tema

Sprogfag i Danmark år 2008-2009

“... sproget lever! På trods af nedskæringer findes der en lang række projekter, initiativer og visioner for sprogundervisningen, som er af vital interesse for elever og studerende landet over og for den fremtidige udvikling inden for sprog i Danmark.”

Redaktionen

- 3 Kronik. Frank Østergaard: Sprog til dialog eller til udøvelse af magtarrogance?
- 8 Annegret Friedrichsen: Sprogpædagogik på Danmarks Pædagogiske Bibliotek
- 16 Karen Lund og Bente Meyer: Sprogens status på DPU
- 21 Mads Bo-Kristensen: E-læring, andetsprog og integration
- 25 Annette Søndergaard Gregersen: Fransk i dag
- 29 Frank Lacey: Engelsk i grundskolen
- 32 Susanne Jørgensen: Engelsk på gymnasiet
- 34 Susanne Jacobsen: Engelskfagets status – engelsk i læreruddannelsen
- 37 Eleonora Duarte: Tysk i folkeskolen
- 41 Kirsten Bjerre: Tysk holder vejret
- 43 Margrethe Mondahl: Situationen for sproglige uddannelser på CBS
- 46 Karen Risager og Karen Sonne Jakobsen: Sprogfagene på RUC
- 49 Lars Stenius Stæhr: Parallelsproglighed på Københavns Universitet
- 53 Åbne Sider. Sanne Larsen: Interaktion, investering og identitetskonstruktion
- 57 Godt Nyt
- 60 Andet Godt Nyt

Sprogfag i Danmark år 2008-2009

Sprogforum årg. 15, nummer 45, august 2009

Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik

© 2009 Aarhus Universitetsforlag og den enkelte forfatter/fotograf/tegner

Temareaktionen for dette nummer:

Annegret Friedrichsen, Karen Lund og Bente Meyer

Tidsskriftet Sprogforum redigeres af en fast redaktionsgruppe:

Karen Lund (ansv.), Nanna Bjargum, Bergthóra Kristjánsdóttir og Lars Stenius Stæhr

– med bidrag fra: INFODOK, Informations- og Dokumentationscenter for Fremmedsprogspædagogik på Danmarks Pædagogiske Bibliotek: www.dpb.dpu.dk/infodok

– og med baggrund i en bred redaktionel storgruppe:

Gülsüm Akbas, Nanna Bjargum, Bettina Brandt-Nilsson, Leni Dam, Birte Dahlgreen, Karen-Margrete Frederiksen, Annegret Friedrichsen, Annette Søndergaard Gregersen, Anne Holmen, Karen Sonne Jacobsen, Lise Jeremiassen, Mads Kirkebæk, Bergthóra Kristjánsdóttir, Karen Lund, Ole Juul Lund, Elina Maslo, Bente Meyer, Pia Zinn Ohrt, Ulla Prien, Karen Risager, Lilian Rohde, Michael Svendsen Pedersen, Iben Stampe Sletten, Lars Stenius Stæhr, Peter Villads Vedel og Merete Vonsbæk

Redaktionens adresse:

Sprogforum

Danmarks Pædagogiske Universitetsskole

Institut for Pædagogik

Tuborgvej 164, Postbox 840

2400 København NV

E: sprogforum@dpu.dk • T: 8888 9057 • F: 8888 9701

Forlagets adresse:

Aarhus Universitetsforlag

Langelandsgade 177

8200 Aarhus N

E: unipress@au.dk • T: 8942 5370 • F: 8942 5380 • W: www.unipress.dk

Sats: Schwander Kommunikation

Tryk: Narayana Press

Oplag: 900

ISSN 0909-9328

eISBN 978-87-7934-641-3

Abonnement

3 temanumre: 150 kr. for private abonnenter og 200 kr. for institutioner.

Abonnement kan tegnes ved henvendelse til Aarhus Universitetsforlag: sprogforum@unipress.au.dk

Løssalg

I løssalg koster Sprogforum 65 kr. + porto per nummer.

Sprogforum kan købes på Danmarks Pædagogiske Bibliotek.

Nummer 1-35 kan bestilles på pluk@dpu.dk

– fra nummer 36 og frem på sprogforum@unipress.au.dk

Forord

I dette 45. nummer af tidsskriftet *Sprogforum* tager vi pulsen på sprog og sprogundervisning i Danmark i år 2008-2009. Det finder vi nødvendigt i disse trange tider, hvor fremmedsprogs- og andetsprogsområdet på mange måder synes at hensesygne. Men sproget lever! – på trods af nedskæringer findes en lang række projekter og initiativer og visioner for sprogundervisningen, som er af vital interesse for elever og studerende landet over og for den fremtidige udvikling inden for sprog i Danmark.

Artiklerne er skrevet af en række repræsentanter for institutioner eller foreninger i Danmark i *INFODOK – Informations- og dokumentationscenter for fremmedsprogs-pædagogik*, som er en integreret del af Danmarks Pædagogiske Bibliotek på Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet, Campus København. Dette repræsentantskab bestående af fagfolk fra undervisningsverdenen i folkeskolen, gymnasiet, handelsskolen, sprogcentre og højere læreanstalter har tradition for at mødes ca. en gang om året på Danmarks Pædagogiske Bibliotek for at udveksle erfaringer om tingenes tilstand i hver deres egen institution, forening etc.

Dette uformelle netværk hænger historisk set sammen med Sprogforums tilblivelse på Danmarks Pædagogiske Bibliotek, hvor INFODOK sammen med sprogfolk fra det daværende DLH (Danmarks Lærerhøjskole) skabte tidsskriftet, og hvor DPU som vært for tidsskriftets redaktion og DPB den dag i dag samarbejder om Sprogforum (jf. A. Friedrichsens artikel i dette nummer).

I dette nummer vil vi synliggøre denne sammenhæng, idet vi sætter fokus på nogle af de emner, der normalt diskuteres inden for repræsentantskabsmødernes lukkede rum. Vi håber, dette kan bidrage til debat om sprogfagenes status og udvikling.

Artiklerne er blevet skrevet i perioden oktober 2008 til februar 2009, og hver artikelforfatter til selve temanummerets hovedartikler fik følgende punkter som udgangspunkt for behandlingen af hver sit perspektiv af temareaktionen:

- Status for sprog inden for din institutionelle kontekst i dag – set ud fra dit synspunkt lige nu. – Ressourcer, potentialer og barrierer.
- Hvordan ser du fremtiden? Dvs., hvilke muligheder ser du for dit eget særlige sprogfaglige felt.
- Hvis du kunne bestemme – hvad skulle der så sættes på fremover?

Forfatterne responderede med følgende artikler om status, perspektiver og initiativer inden for fremmed- og andetsprogsundervisning:

Kronik:

Frank Østergaard: *Sprog til dialog eller til udøvelse af magtarrogance?*

Temaartikler:

Annegret Friedrichsen: *Sprogpædagogik på Danmarks Pædagogiske Bibliotek – status og nye initiativer.*

Karen Lund og Bente Meyer: *Sprogenes status på DPU.*

Mads Bo-Kristensen: *E-læring, andetsprog og integration.*

Annette Søndergaard Gregersen: *Fransk i dag.*

Frank Lacey: *Engelsk i grundskolen.*

Susanne Jørgensen: *Engelsk på gymnasiet.*

Susanne Jacobsen: *Engelskfagets status – engelsk i læreruddannelsen.*

Eleonora Duarte: *Tysk i folkeskolen.*

Kirsten Bjerre: *Tysk holder vejret (om tysk på læreruddannelsen).*

Margrethe Mondahl: *Situationen for sproglige uddannelser på CBS.*

Karen Risager og Karen Sonne Jakobsen: *Sprogfagene på RUC.*

Lars Stenius Stæhr: *Parallelsproglighed på Københavns Universitet.*

Åbne Sider:

Sanne Larsen: *Interaktion, investering og identitetskonstruktion: Kontekst og skrivning på andetsproget.*

Derudover indeholder dette nummer som altid *Godt Nyt* med udvalgt nyere litteratur til temanummeret fra Danmarks Pædagogiske Biblioteks sprogsamling, *Andet Godt Nyt* med udvalgte værker om sprog- og sprogundervisning, som for nylig er indgået på Danmarks Pædagogiske Bibliotek, samt *Kalenderen*.

Redaktionen

Frank Østergaard

Lektor, cand.mag. et art.,
formand for Fransk lærerforeningen,
frank.filip.oestergaard@gmail.com

Kronikken

Sprog til dialog eller til udøvelse af magtarrogance?

Vi så for nylig USA's præsident Barack Obama hilse iranerne på persisk. En hilsen på persisk var et tegn på vilje til dialog. At tale modpartens eller partnerens sprog er en udstrakt hånd og forstås som egnet til at fremme dialogen. Omvendt har diktatorer igennem historien forbudt de undertrykte at tale deres eget sprog, de har skullet tvinges til tale de herskendes sprog.

EU's sprogpolitik sigter på at borgerne skal kunne modersmål + mindst to fremmedsprog. Der er endnu langt til dette mål. Der bliver i disse år i Danmark længere til målet, for der føres de facto en 'kun engelsk'-politik, og engelsk opfattes som tilstrækkeligt ud over dansk. Det er rigtigt at engelsk bliver mere og mere nødvendigt, men det bliver samtidig mere og mere utilstrækkeligt, det viser bl.a. en undersøgelse fra Dansk Industri (DI), gennemført af Lisbeth Verstraete Hansen: Mere (end) sprog.¹

De sproglige uddannelser på universiteterne og de højere læreanstalter nedlægges, og der vil fremover blive uddannet meget få lærere i folkeskolen i de "små" "0,6-årsværks"-fag som fransk og tysk. Der oprettes ét franskhold på landsplan i skoleåret 2009-10. I gymnasiet er antallet af studenter med tre fremmedsprog styrtdykket fra 41% i 2006 til 8% i 2009². I HF og på HTX er der kun krav om engelsk.

Tolkeuddannelser i alle andre sprog end engelsk nedlægges på CBS. Senest er en redningsplan imidlertid sat i værk idet Udenrigsministeriet (EU) nu tilbyder hjælp med det sigte at uddannelserne alligevel ikke nedlægges da Danmark skal have EU-formandskabet i 2012. Redningsaktionen fremstår som en brandslukningsøvelse snarere end som et resultat af en reel erkendelse af den førte døds-kurs for de sproglige uddannelser.

De i undervisningssammenhæng 'små' sprog som italiensk, japansk og russisk er på vej mod udslettelse i gymnasiet. En undersøgelse foretaget af Undervisningsministeriet i januar i år³ viste at mindst hundrede 1.g-elever der havde haft fransk i grundskolen, ikke kunne få fortsætterfransk i gymnasiet trods ønske herom. Spansk klarer

sig relativt bedre, mens der for eksempel på landsplan kun er oprettet 1 (ét) 1.g-hold i russisk i dette skoleår.⁴ Dette har også stor betydning uden for undervisningsverdenen. DI har opgjort at ordrer går tabt p.g.a. manglende sprogkompetencer i virksomhederne⁵. Hvilken dansk arrogance at tro at bare fordi mange danskere angiveligt er gode til engelsk, så er alle andre det også. Problemet er her den danske selvgothed, for det kan ikke efter DI-undersøgelsen fra december 2007 "Mere (end) sprog" komme bag på nogen at man ikke alle steder nødvendigvis er særlig gode til engelsk, heller ikke engang i Tyskland.

Der tales om at nu skal der gøres noget ved sprogenes betrængte situation. Før påske 2009 vedtog gymnasireformforligspartierne (alle minus Enhedslisten) at indføre karakter for almen sprogforståelse; det vil højne status for denne nyskabelse, og det er godt, men på den anden side skal karakteren ikke tælle med i gennemsnittet. Elever med fire fremmedsprog behøver ikke at løfte et naturvidenskabeligt fag fra C-niveau til B-niveau. Det kan måske lokke sprogligt orienterede elever til at tage fire sprog hvis sprogene ellers tilbydes og oprettes. Til gengæld gives der en 'sproglig rabat' til matematisk-naturvidenskabeligt orienterede elever, således at de – i stedet for at vælge et fortsættersprog på B- eller A-niveau kan nøjes med at vælge et begyndersprog på B-niveau (1½-2 år) mod hidtil A-niveau i begyndersprog.⁶ Der gives lidt og tages lidt, men det er desværre næppe tilstrækkeligt til for alvor at stoppe nedturen for sprogene, og hvad angår begyndersprog B, må man sige tværtimod.

Hertil ville kræves en helt anderledes satsning, både i grundskolen, i ungdomsuddannelserne og på de videregående uddannelser. Hvorfor følges der ikke op på at engelsk er ført ned i 3. klasse, således at tysk og fransk skal tilbydes fra 5. klasse? Engelsk fra 3. klasse viser at man godt ved hvad der skal til. Forsøgene med start på 2. fremmedsprog i 6. klasse er jo også positive. Det viser Undervisningsministeriets evaluering af tidligere start på fremmedsprogsundervisningen i form af en undersøgelse fra marts 2006.⁷

Svaret er at der sideløbende med det åbenlyse behov for bedre sproglige og kulturelle kompetencer er en ideologisk dagsorden der handler om skattelettelser og privatisering, om finansministerens jerngreb om kommunerne, så eksempelvis franskhold mv. ikke oprettes, om markedsgørelsen af uddannelserne og omdannelsen af skolerne til virksomheder der konkurrerer om eleverne på et uddannelsesmarked. Gymnasierne er blevet selvejende med et statsligt taxameter der er afhængigt af elevtal.

Heroverfor står det åbenlyse behov i globaliseringens tidsalder for sproglige og kulturelle kompetencer i dybden og i bredden, nødvendige for de unge selv, for erhvervslivet og for samfundet. Civilsamfundet presser på, men regering og partier fungerer nærmest som halehæng til udviklingen. Et nyt initiativ med Thomas Harder som formand i et netværk for sprog, er det mest synlige eksempel på et tværgående initiativ der vil arbejde bl.a. for bedre uddannelse i sprog, og dermed for bedre sproglige kompetencer i befolkningen, ud fra en opfattelse af at sprog er viden og dannelse, og at sprog giver adgang til at realisere retten til verdensborgerskab.⁸

Med de facto-bortfaldet af 3. og 4. fremmedsprog i Danmark er kampen om 2. fremmedsprog gået ind. Regeringens sprogudvalg udsendte i april 2008 rapporten "Sprog til tiden", hvori udvalget anbefalede at tysk blev gjort obligatorisk som det angiveligt 'naturlige' 2. fremmedsprog. Fransk skulle forvises til en højst usikker position som 3. fremmedsprog for "de skoler som har råd til det".⁹ Der er naturligvis ingen tvivl om at tysk er et stort og særdeles vigtigt sprog som det er af stor vigtighed at mange danskere kan, men væk var den motiverende faktor der ligger i den principielle valgfrihed i 7. klasse mellem tysk og fransk – rent bortset fra at fransk mange steder i landet slet ikke tilbydes¹⁰. Og hvor blev den sproglige mangfoldighed af? Fransklærerforeningen foreslog i sit høringssvar i juni 2008 at man førte valget mellem tysk og fransk ned i 5. eller 6. klasse som 2. fremmedsprog, og at man på skolerne gentog tilbuddet evt. suppleret med andre sprog som 3. fremmedsprog i 7. eller 8. klasse.

En nyttig udfordring

Et spændende sprogpolitisk alternativ findes i de tanker der ligger bag rapporten "En nyttig udfordring – hvordan en mangfoldighed af sprog kan bidrage til at knytte Europa tættere sammen", udsendt i 2008 af en gruppe for interkulturel dialog, nedsat på initiativ af EU-kommissionen.¹¹ Gruppen havde ti medlemmer, og den libanesiske forfatter Amin Maalouf var formand. Blandt de øvrige medlemmer var forfatteren Jens Christian Grøndahl der også var indleder ved lanceringen af "Ja til sprog" den 10. juni.¹²

Det hedder i rapporten: *Den europæiske tanke (forekommer) os at bygge på to uadskilkelige forudsætninger: de fælles moralske værdiers almengyldighed og de kulturelle udtrykks mangfoldighed. Især den sproglige mangfoldighed er af historiske årsager et væsentligt element og ... et fremragende redskab til fremme af integration og fredelig sameksistens.* (s. 8).

Gruppen foreslår at parter i bilaterale relationer bruger de to parters sprog frem for et 3. sprog, og at der i hvert EU-land findes en større eller mindre gruppe kompetente og motiverede sprogkyndige for hvert EU-sprog. *Det ville være ønskeligt, hvis der for hvert landepar var et bilateralt og tosproget organ – et institut, en stiftelse, en forening eller blot en komité.* (s. 22). Med henblik herpå foreslår gruppen at EU forfægter begrebet: *et personligt adoptivsprog, at hver enkelt borger i Europa opfordres til frit at vælge et særskilt sprog, som ikke er den pågældendes identitetsbærende sprog, og som heller ikke er det sprog, den pågældende benytter sig af i internationale sammenhænge.* (s. 10). En indfødt dansker kunne f.eks. have dansk som identitetssprog, typisk engelsk, men evt. fransk eller et andet sprog som internationalt kommunikations-sprog, og derudover vælge et personligt adoptivsprog. En indvandrer i Danmark kunne f.eks. have sit hjemlands sprog som identitetssprog, engelsk eller f.eks. fransk, spansk eller et andet sprog som internationalt kommunikationssprog og dansk som personligt adoptivsprog (som "andet modersmål"). *Det personlige adop-*

tivsprog (skal) ikke på nogen måde være et andet fremmedsprog, men snarere en form for andet modersmål. Der vil blive tale om intensiv undervisning i sproget, så alle lærer at tale og skrive det flydende. Det skal på skoleskemaet og på universiteternes læseplaner, og det skal følge den enkelte i hans eller hendes professionelle karriere. (s. 10). Den enkelte europæiske borgers beslutning om at lære et personligt adoptivsprog: *falder tilbage på en bred vifte af personlige bevæggrunde knyttet til den enkeltes – eller familiens – baggrund, bekendtskaber, faglige interesser, kulturelle præferencer, intellektuel nysgerighed osv.* (s. 11). *Det er ... realistisk at forestille sig onlinekurser, hvor én lærer underviser elever placeret i mange forskellige lokaler, og hvor eleverne har mulighed for at stille læreren spørgsmål direkte på deres egne skærme. ... Vi er overbeviste om, at sådanne fællestimer i sig selv vil skabe en egen dynamik med positive virkninger for den enkeltes læring og personlige udvikling og for udbredelsen af en europæisk identitetsfølelse, især hvis konceptet langsomt breder sig til hele Europa.* (s. 27-28). *Det forekommer os vigtigt, at engelsk bevarer og befæster sin fremtrædende og velfortjente position som kulturbærende sprog frem for at blive begrænset til at være et internationalt kommunikationsredskab – en rolle som ganske vist er flatterende, men også svækkende og potentielt forarmende.* (s. 16).

Gruppens konklusion er: *Hvis man går forsigtigt til værks og er parat til at tænke utraditionelt i spørgsmålet om sproglig mangfoldighed, vil man effektivt kunne fremme integrationen i Europa og styrke bevidstheden om at være europæer og have hjemme i EU. På samme måde vil man bidrage væsentligt til dialogen mellem kulturerne og deres fredelige sameksistens, både i relationerne med resten af verden og i vores egne samfund, og tilmed give den europæiske integrationsproces ny næring og nyt liv.* (s. 29).

Var det ikke på tide at vi i Danmark begyndte at dyrke de mange sprog der allerede findes og tales her i landet, og anskue dem som en ressource i stedet for som en trussel eller et personligt handicap? Det ville ruste danskerne og Danmark til at møde (hele) verden til gavn både for eksport, kontakter og kontrakter og for udvikling, personligt og for samfundet som helhed. Tør vi have denne vision? Den kan realiseres hvis viljen er til stede. Hvad venter vi egentlig på?

Noter

- 1 *Mere (end) sprog*, undersøgelse gennemført af Lisbeth Verstraete Hansen for DI, december 2007.
- 2 Gymnasiereformfølgegruppens 8. rapport af 12.1.2009, http://www.uvm.dk/~media/Files/Aktuelt/PDF09/090115_rapport_nummer_8.ashx
- 3 Undervisningsministeriets undersøgelse af fortsætterfransk i 1.g i gymnasiet, den 12.2.2009, udsendt på Fransklisten den 14.2.2009.
Fransklærerforeningens opfølgning på Undervisningsministeriets undersøgelse og henvendelser til undervisningsminister Bertel Haarder den 15.2.2009 og 19.2.2009, udsendt på Fransklisten samme dage.

- 4 Indlæg fra formanden for Russisklærerforeningen Henny Lihn Jensen på www.sprogmuseet.dk
- 5 Se 1.
- 6 "Påskeforliget" 2009 af 2.4.2009 om justering af gymnasiereformen, se link: http://www.uvm.dk/~media/Files/Udd/Gym/PDF09/Gymreform/090403_forligstekst_gymnasiereform.ashx
- 7 *Evaluering af tidligere start på fremmedsprogsundervisningen. Kvalitativ undersøgelse af erfaringer med tidligere start på 2. fremmedsprog tysk/fransk fra 6. klasse.* Undervisningsministeriet, marts 2006. Link: http://www.uvm.dk/~media/Files/Udd/Folke/PDF08/ESIB/060301_tidligere_fremmedsprogsstart_tysk_fransk.ashx
- 8 Ja til sprog, se www.di.dk og Politiken, den 3.6.2009: <http://politiken.dk/debat/analyse/article/723769.ece>
- 9 *Sprog til tiden*, regeringens sprogudvalgs rapport, april 2008, link: <http://www.kum.dk/sw69649.asp>
- 10 Se Berlingske Tidende den 19.5.2009, <http://www.berlingske.dk/article/20090519/danmark/705180098/>
- 11 En nyttig udfordring – hvordan en mangfoldighed af sprog kan bidrage til at knytte Europa tættere sammen, januar 2008. Link: http://ec.europa.eu/education/languages/archive/doc/maalouf/report_da.pdf
- 12 Jens Christian Grøndahl: Ja til sprog, kronik i Berlingske Tidende fredag den 19.6.2009, <http://www.berlingske.dk/article/20090619/kronikker/706190065/>
Se også artiklen af Ulla Palmgren i Weekendavisen den 11.6.2009: Ja til verden.

Litteratur

L. Verstraete-Hansen: *Hvad skal vi med sprog? Holdninger til fremmedsprog i danske virksomheder i et uddannelsespolitisk perspektiv.* (Videnskabelig rapport). Institut for Internationale Kultur- og Kommunikationsstudier, Handelshøjskolen i København-CBS, 2008, 79 s.

Annegret
Friedrichsen

Forskningsbibliotekar, mag.art. & ph.d.,
Danmarks Pædagogiske Bibliotek, DPU,
Aarhus Universitet,
anfri@dpu.dk

Sprogpædagogik på Danmarks Pædagogiske Bibliotek – status og nye initiativer

Enhver, der har sin regelmæssige gang på Danmarks Pædagogiske Bibliotek og søger pædagogisk eller faglig-pædagogisk litteratur, ved, at man her kan finde alt, hvad hjertet begærer. Bibliotekets betydelige samlinger inden for pædagogik, uddannelsesvæsen, pædagogisk psykologi, børnelitteratur, fagdidaktik, skolebøger etc. er resultat af mange årtiers biblioteksarbejde med pædagogisk hovedvægt – og skønt biblioteket i dag fungerer som universitetsbibliotek for Danmarks Pædagogiske Universitetsskole (fra 2007 ved Aarhus Universitet), har det stadig forpligtelse til at stille samlinger og viden til rådighed på nationalt plan. Nærværende artikel handler om det sprogpædagogiske område på Danmarks Pædagogiske Bibliotek (DPB).

INFODOK

For ca. 30 år siden blev *Informations- og dokumentationscenter for fremmedsprogs-pædagogik* (INFODOK) knyttet til DPB. Grundstenen blev lagt med et aktstykke fra 1979, hvor centerets erklærede hovedopgaver fra start var:

- 1) at indkøbe og samle bøger om fremmedsprogpædagogik,
- 2) at koordinere og formidle sprogpædagogisk oplysningsvirksomhed på lands-basis og
- 3) at modtage og videregive information samt besvare forespørgsler inden for EU.¹

Informations- og dokumentationscenter for fremmedsprogpædagogik er fuldt finansieret af DPB. Dvs., at INFODOK i dag er en fuldstændig integreret del i DPB's virke og kun er én brik i det samlede billede af opgaver, som biblioteket løfter.

For at biblioteket ud over INFODOK's biblioteks- og formidlingsopgave også kan varetage en sprogpædagogisk koordineringsopgave, er der knyttet et repræsentant-skab til centeret. Repræsentanterne udpeges af de enkelte sproginstitutioner og -foreninger for fire år ad gangen. Repræsentantskabet mødes på biblioteket en gang om

året for i fællesskab at udveksle information om sprogfagene rundt omkring i landet. Deres opgave er altså at skabe kontakt mellem biblioteket og de forskellige institutioner, foreninger og organisationer, der i Danmark har fremmed- og andetsprogpædagogik og fremmedsprogsundervisning som deres område. På denne vis fungerer repræsentantskabet som livline til verden udenfor og som støtte for bibliotekets aktiviteter inden for det sprogpædagogiske område. Repræsentantskabets spændvidde afspejler sig i mangfoldigheden af indfaldsvinkler i artiklerne i nærværende nummer af Sprogforum.

Sprogsamlingen på DPB

DPB udfører den første af INFODOK's opgaver, biblioteksopgaven, ved bl.a. at indkøbe og samle bøger om fremmed- og andetsprogpædagogik samt relaterede sprogvidenskabelige områder. Selve det at udbygge og vedligeholde sprogsamlingen går i ét med det biblioteksarbejde og de fagreferentielle opgaver, som forskningsbibliotekaren inden for det sprogpædagogiske område i forvejen varetager på biblioteket. Der indkøbes systematisk danske og udvalgte udenlandske bøger inden for fremmedsprogpædagogik, sprogundervisning, andetsprogpædagogik, tosprogethed, flersprogethed, sprogtilegnelse og sprogindlæring, undervisningsmetoder, evaluering og testning, sociolingvistik, sprogpolitik og sprogplanlægning på hovedsprogene. Bøgerne katalogiseres, indekseres og klassificeres, og udenlandske bøger gøres søgbare via berigelse med emneord. Hertil kommer de lærebogsmaterialer inden for sprog, som biblioteket indkøber til skolebogssamlingen. Alle bøger kan søges i DPB's base: www.dpb.dpu.dk

Danmarks Pædagogiske Bibliotek. Foto: Ove Jensen

Bogvalg og løbende udvidelse af bog-, rapport- og tidsskriftbestanden foretages – som inden for alle andre af bibliotekets emneområder – ved målrettede informationssøgninger, løbende orientering om bibliografier, anmeldelser, tidsskrifter etc. i både trykte og elektroniske medier og ved kontakt til institutioner, lånere, brugere etc. Siden fusionen med Aarhus Universitet har biblioteket fået adgang til endnu flere databaser, herunder også en lang række fag-faglige sprog-tidsskrifter. Elektroniske tidsskrifter er også søgbare i bibliotekets samling, og desuden er der mulighed for at søge sprogrelevante databaser og e-tidsskrifter. Vil man søge samtidig i forskellige databaser, går man ind på www.dpb.dpu.dk og klikker derefter på feltet 'Informationssøgning'. Her kan man enten søge i det alfabetiske søgesystem (alfabetisk efter databasens eller tidsskriftets titel) eller klikke på: Udvalgte ressourcer -> Litteratur, Sprog og Kultur og -> Sprog.

En række sprogspecifikke undersider på DPB's hjemmeside indeholder desuden information om INFODOK's og Sprogforums historie, om de aktuelle repræsentanter, sprogforeninger i Danmark, en samling nyttige links til eksempelvis fremmed- og andetsprogs pædagogiske centre m.m. Direkte adgang til disse sider findes på www.dpb.dpu.dk/infodok

Tidsskriftet Sprogforum

Den anden af INFODOK's opgaver, den sprogpædagogiske oplysningsvirksomhed, er tæt forbundet med bibliotekets udgivelse af bibliografier og tidsskrifter. I 1980'erne og frem til 1990'erne udgav DPB tidsskriftet *Tværsproglige Blade* med annoterede bibliografier og artikler. Siden 1994 har udgivelsen af nærværende tidsskrift *Sprogforum* og kontakten til hele det sprogetværk, som Sprogforums redaktionelle storgruppe udgør, spillet en stor rolle. Tidsskriftet blev fra dets fødsel til og med 2005 udgivet af DPB, som også løbende gjorde de enkelte numre tilgængelige i fuldtæks på Sprogforums gamle hjemmeside: http://inet.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum/sprogforum_welcome.html

Fra 2006 blev tidsskriftet udgivet på Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag: www.dpu.dk/sprogforum, og fra og med dette nummer udgives Sprogforum på Aarhus Universitetsforlag, som DPU's forlag er fusioneret med.

Sprogforum – tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik redigeres af fagfolk fra den sprog- og kulturpædagogiske verden. Inden for storgruppen udpeges for hvert nummer skiftende temagrupper, som er ansvarlige for de enkelte numres bidrag og linje. Alle numre redigeres af en fast redaktionsgruppe, som har til opgave at gennemlæse og redigere hele nummeret inklusive kronik etc., og den ansvarshavende redaktion er placeret på Danmarks Pædagogiske Universitetsskole.²

Den faste redaktionsgruppe samarbejder med biblioteket, dels omkring det bibliografiske – herunder de faste bogrubrikker *Godt Nyt* og *Andet Godt Nyt* med udvalgte bøger til temanummeret fra bibliotekets bogsamlinger – og dels om f.eks. *Kalende-*

ren med nyheder om konferencer og lign. DPB er desuden repræsenteret i storgruppen og indgår lejlighedsvis i temaredaktioner.

Information og dokumentation

DPB varetager individuel vejledning af studerende, undervisere og forskere inden for alle pædagogiske, faglig-pædagogiske og psykologiske områder til specifikke formål. Også inden for det sprog-pædagogiske område får biblioteket mange henvendelser fra hele landet, herunder fra forskere, undervisere og studerende fra andre uddannelsesinstitutioner. Det kan både dreje sig om studerende, der søger litteratur i forbindelse med opgave- eller specialeskrivning, og om forskere, der søger specifik information og materialer. Biblioteket får både direkte henvendelser og modtager indirekte henvendelser via andre institutioner og biblioteker, der videresender sprog- og litteraturpædagogiske lånerspørgsmål.

Bibliotekets tredje INFODOK-opgave, den internationale opgave, afhænger af henvendelser fra udlandet, såvel fra enkeltpersoner som fra andre centre. Her besvares forespørgsler, og relevant information videregives.

Det daglige arbejde inden for sprogområdet varetages af forskningsbibliotekaren i sprog- og litteratur(pædagogik) i samarbejde med bibliotekarer, som varetager bl.a. accession og katalogisering. Herudover indkøber biblioteket lærebøger til skolebogssamlingen.

Ifølge Berard (2003) kan faglig dokumentation – i den franske definition af begrebet – rumme: anskaffelse, valg, annotering, kvalitetsvurdering, klassifikation, opbevaring og levering, dvs. også alle de tekniske processer, der er involveret i samlingen af dokumenter.

Biblioteket stiller ikke blot sprogmaterialer til rådighed, men beriger dem, så de kommer lånerne til gode, og har som mål at give en kvalificeret litteraturvejledning og vejledning i litteratursøgning inden for sprogområdet. Det er selvsagt en udfordring at fungere som sparringspartner for alle litteratursøgende inden for et så vidtforgrenet område som fremmedsprogspædagogikken og alle de tilgrænsende områder. For at kunne dække dette er det nødvendigt med en tæt kontakt til det etablerede INFODOK- og Sprogforum-netværk ude i verden, hvor hver enkelt har sit specialiserede område enten som underviser eller forsker.

Informationskompetence

DPB's INFODOK-opgaver, som udgør en lille del af det meget store pædagogiske felt, som biblioteket varetager, har trods markante biblioteksnedskæringer overlevet, bl.a. fordi biblioteksfunktionen og centerfunktionen har kunnet gå op i en højere enhed.

Men som alle andre universiteter og universitetsbiblioteker står DPB over for nye udfordringer i en tid, hvor informationsbegrebet er under forandring. Konstruktivistiske teorier definerer ikke information som noget, der kan videregives, men som en læringsproces hos modtageren. Information konstrueres dermed af brugeren, og bibliotekernes opgave i dag er i høj grad at bidrage til at øge den enkeltes informationskompetence. (Gaard 2006:488)

Informationskompetence er den danske oversættelse af begrebet "Information literacy". Information literacy og literacy er med dette valg af termer beslægtede begreber, og informationskompetencen har fået status som en basal og uundværlig færdighed på linje med læse- og skrivefærdigheden.

If literacy is the ability to read, interpret, and produce texts valued in a community, then academic information literacy is the ability to read, interpret, and produce information valued in academia... (Elmborg 2006:196)

Den enkelte studerende skal formå at mestre vejen fra det receptive til det produktive med den kritiske og evaluerende bevidsthed som mellemlid og alt i alt tilegne sig en "grammar of information", som Elmborg kalder det med en udvidelse af sprogmetaforikken. (Elmborg 2006:197)

Informationskompetence defineres i UNESCO's Framework Paper som de enkelte personers evne til at:

- recognize their information needs,
- locate and evaluate the quality of information,
- store and retrieve information,
- make effective and ethical use of information, and
- apply information to create and communicate knowledge. (Catts 2008:7)

Informationskompetence kan altså defineres som den enkeltes evne til i en lærende proces at kunne søge, evaluere og anvende information med den hensigt at kunne skabe viden.

Informationsoverfloden og behovet for at kunne navigere inden for strømmen af informationer øger behovet for en individualisering og kvalificering af vejledningsprocesser, der ikke i samme grad er lærerstyrede og teknologiorienterede, men mere bredt orienterede mod den enkeltes læringsproces. Vi befinder os i en tid, hvor den enkeltes: *informasjonssøkeatferden ikke kan skilles fra emnet der søkes informasjon om, og de sociale omgivelsene man befinner seg i.* (Gaard 2006:493).

Med andre ord står universitetsbibliotekerne over for en pædagogisk opgave, der skal løftes i samarbejde med universiteterne, og som ledelsen på DPU i høj grad har sat på dagsordenen.

Kommunikation og vejledning

DPB har i de senere år generelt søgt nye kommunikative veje inden for de elektroniske medier, således at samlingernes trykte og elektroniske ressourcer kommer brugeren – den enkelte studerende, underviser eller forsker – til gode og også formidles ud i det digitale rum.

På DPB smelter den (sprog)pædagogiske formidling i høj grad sammen med vejledningsfunktionen. I forvejen kan såvel alle studerende og ansatte på DPU som andre lånere få individuel vejledning – et tilbud, de i høj grad benytter sig af.

Foto: Ove Jensen

Specialiserede bibliotekarer underviser løbende hold i de store databaser som ERIC, PsycINFO etc., ligesom studerende og forskere kan få individuel hjælp. Også her spænder tilbuddet fra den klassiske rolle som guide inden for en lind strøm af informationer til et mere bredt defineret engagement i udviklingen af den enkelte studendes informationskompetence i en bredere forståelse. Forskningsbibliotekarer inden for de enkelte hovedområder samarbejder med de bibliotekarer, der er specialiserede i at undervise i databaser, med det formål at udbyde workshops for speciale-studerende eller i højere grad end hidtil at blive inddraget i ph.d.-seminarer, hvor vejledning finder sted i forlængelse af de enkelte studerendes behov i forbindelse med deres speciale- eller ph.d.-projekt. På denne vis kan den bibliotekariske tilgang til søgesprog og systematisk søgning kombineres med en fagterminologisk indsigt i

relevante søgeord, som forskningsbibliotekarer holder ajour ved deres daglige omgang med faglitteraturen inden for deres faglige/faglig-pædagogiske områder.

DPB har i de senere år intensiveret kommunikationen med og formidlingen til brugeren via elektroniske/digitale medier. Biblioteket kan eksempelvis kontaktes via Spørg DPB, chat etc. Biblioteket er også involveret i BLACKBOARD, DPU's e-læringsplatform for undervisere og studerende, og det fællesuniversitære it-system PURE, som registrerer forskernes publikationer og aktiviteter.

Ud over den fortsatte udvikling og løbende indholdsberigelse af databaser, elektroniske publikationer (e-bøger) og elektroniske tidsskrifter, webportaler, sites etc. eksperimenteres med brugen af WEB2 som formidlingsværktøj. Biblioteket har fra slutningen af 2008 fået sin egen INFODOK-nyhedsblog på <http://blogs.dpu.dk/infodok/>. Herfra udsendes udvalgte nyheder om samlingerne på DPB samt andre relevante nyheder inden for sprog og sprogundervisning.

Danmarks Pædagogiske Biblioteks samlinger bruges og værdsættes af mange fagfolk i Danmark, og bibliotekets INFODOK-aktiviteter støttes af Sprogforums storgruppe og INFODOK's repræsentantskab. I nærværende særnummer af Sprogforum kommer nogle af de emner, der normalt drøftes i repræsentantskabets lukkede møderum, til udtryk. De enkelte repræsentanter fra sprogforeninger og sproginstitutioner giver hver deres perspektiv på sprogfagene lige nu og derved et samlet billede af sprogområdet status og udfordringer i Danmark år 2009.

Noter

- 1 Se Elsebeth Rises artikler om DPB's og INFODOK's historie (Rise 1996 & Rise 2002).
- 2 Se oplysninger om redaktionens arbejdsform og Sprogforums oprindelige manifest på: <http://inet.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum/abo.html#Redak> – se desuden om Sprogforums historie på www.dpb.dpu.dk/infodok. Klik på: INFO-DOK og Sprogforum.

Litteratur

- Berard, R. (2003): "Documentation", in: Feather, J. & Struges, P. (eds.): *International Encyclopedia of Information and Library science*, s. 147-49. London: Routledge.
- Catts, Ralph & Lau, Jesus (eds.) (2008): *Towards Information Literacy Indicators* (Framework Paper). UNESCO: Paris.

Elmborg, James (2006): "Critical Information Literacy: Implications for Instructional Practice". In: *The Journal of Academic Librarianship*, Vol. 32/nr. 2/2006, s. 192-99.

Gaard, Hilde (2006): "Informasjon og læring i kunnskapssamfunnet". I: *Norsk Pædagogisk Tidsskrift*, årg. 90/2006, s. 483-494.

Rise, Elsebeth (1996): "Det nye Bibliotek. DPB i nye rammer". I: *Sprogforum. Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik*, nr. 5/2, 1996, s. 61-63.

Rise, Elsebeth: "Om sprogpædagogik 1970-2001 set fra Danmarks Pædagogiske Bibliotek". I: Holm-Larsen, Signe (2002) (red.): *Fremmedsprog i den danske skole*. København: Dansk Skolemuseum.

Se INFODOK's hjemmeside: www.dpb.dpu.dk/infodok

– og besøg bloggen på: blogs.dpu.dk/infodok/

INFODOK

Start Arkiv Log ind Abonner på RSS feed

Om bloggen

Nyhedsbloggen skrives af Annet Frieidriksen, INFODOK, Danmarks Pædagogiske Bibliotek ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.

Kategorier

None

☐ Medtag kommentarer i søgning

Tags

akademiske opgaver andetsprog blog bernelitteratur danmark dansk som andetsprog den multikulturelle skole digts dokumentation dgb e-læring engelsk sprog eu europa evaluering folkeskolen fremmedsprog fremmedsprogspædagogik førstesprog germanistik germaniske sprog grammatik grundskolen infodok internet jul konference links medborgerskab modersmål modersmålsundervisning modersmålsundervisning multimedier musik norden nordisk sprog nordiske lande norge playpat plagiering referenceramme reklamer seminar skolegårdsdigting sprogdidaktik sprogforskning sprogforum sprogfærdighed sprogindlæring sproglaboratorier sprogspædagogik sprogtilegnelse sprogundervisning sprogundervisning; e-læring svensk sprog sverige tema test tosprogede børn tosprogede unge tysk tysk sprog tyskundervisning videreuddannelse vuggeviser

Forfattere

☒ Annet Frieidriksen (27)

Nyeste indlæg

Symposium 2009 i Stockholm
Kommentarer: 0
Sprogforum nr. 44

Danmarks Pædagogiske Bibliotek

Symposium 2009 i Stockholm

Oprettet 29.06.2009 13:11 af Annet Frieidriksen

Under temaet "Genrer og funktionelt språk i teori og praktik" afholder Nationellt centrum för svenska som andraspråk Symposium 2009 på Stockholms Universitet, d. 2-3. oktober 2009. Symposium 2009 er nu åben for tilmelding. SYMPOSIUM 2009 henvender sig til lærere i alle fag indenfor grundskolen, gymnasieskolen og voksenuddannelser samt skoleledere og kommunale konsulenter. Se program på www.sfi.su.se

Kommentarer (0)

Sprogforum nr. 44

Oprettet 16.06.2009 10:43 af Annet Frieidriksen

Sprogforum nr. 44 er et temanummer med titlen: I tale og skrift. Nummeret sætter fokus på skriftlighed og skrivspædagogik. Temareaktionen for nummeret er: Nanna Bjargum, Karen-Margrethe Frederiksen og Pia Zinn Ohrt. Se mere om redaktionen og nummeret, herunder indholdsfortegnelse og forord på Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag.

Kommentarer (0)

Europæisk sprogprojekt

Oprettet 16.06.2009 10:29 af Annet Frieidriksen

Pools (Producing Open Online Learning Systems) har udviklet en hjemmeside, der bestemt er et besøg værd. Hjemmesiden indeholder en oversigt over værktøjer, materialer, metoder o.l. inden for sprogundervisning og e-læring. Det europæiske projekt er netop blevet prisbelønnet, og projektets målgruppe er LWUTL (Less Widely Used and Taught Languages). Læs mere om Pools og Pools-t

Kommentarer (0)

Nyttige netadresser

Oprettet 28.04.2009 14:41 af Annet Frieidriksen

INFODOK ajourfører løbende en samling udvalgte links inden for det fremmedsprogspædagogiske område. Disse supplerende nyttige netadresser står i alfabetisk rækkefølge og er opdelt i kategorierne: Centre og internationale foreninger Virtuelle ressourcer og projekter Digitale tidsskrifter

Karen Lund

*Lektor, ph.d., Danmarks Pædagogiske Universitets-
skole, Aarhus Universitet, formand i INFODOK's
repræsentantskab,
karlund@dpu.dk*

Bente Meyer

*Lektor, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole,
Aarhus Universitet, repræsentant i INFODOK for DPU,
bm@dpu.dk*

Sprogenes status på DPU

Uddannelse og formidling

På DPU har vi nu et lille håb om at sprogfagene igen kommer på landkortet. I de forløbne 10-15 år har sprogfagene på DPU været for nedadgående – en tendens der startede i 1990'erne og blev cementeret med dannelsen af DPU i 2000, hvor Danmarks Lærerhøjskoles¹ orientering omkring folkeskolens fag og fagdidaktikken blev marginaliseret til fordel for nye institutter med fokus på pædagogisk antropologi, filosofi, sociologi, psykologi og curriculumforskning. Kandidatuddannelserne i fremmedsprogsfagene (cand.pæd. i engelsk, fransk og tysk) blev ved den lejlighed nedlagt, ligesom forskningsmiljøerne omkring disse fag generelt blev nedprioriteret. I forbindelse med nye tider er det imidlertid godt at DPU har flere forskere som repræsenterer forskningsmæssige kompetencer inden for såvel engelsk, tysk som fransk, og at vi bidrager aktivt til udviklingen af fremmedsprogsområdet – dels gennem uddannelsen Master i Fremmedsprogpædagogik, dels gennem forskning i og publikation af artikler inden for fremmedsprogene; her i august 2009 udkommer fx bogen *Sprogfag i forandring – pædagogik og praksis*, hvor forskere fra DPU er medforfattere.

Gennem vores fusion med Aarhus Universitet, hvor fremmedsprogsfagene stadig eksisterer som fag, ser vi nye muligheder for at komme til at bidrage til fremmedsprogenes og ikke mindst den fremmedsprogpædagogiske udvikling, hvor DPU har spidskompetencer inden for fremmed- og andetsprog. Vi vil her kunne bidrage med kompetencer i forbindelse med udviklingen af gymnasiepædagogikum og den varslede nye læreruddannelse, som skal udvikles og etableres i samspil mellem professionshøjskolerne og DPU.

Uddannelser i fremmedsprog og dansk som andetsprog

DPU's kandidatuddannelser i fagene, bl.a. tysk, fransk og engelsk, blev som nævnt ovenfor nedlagt i forbindelse med dannelsen af DPU i 2000. I 2004 etablerede DPU dog en ny Masteruddannelse i Fremmedsprogs-pædagogik i samarbejde med Copenhagen Business School og Københavns Universitet; de første kandidater blev færdige i 2008, og uddannelsen er nu i gang med andet gennemløb.

Et område der i den sprogfattige periode på DPU med visse bølger op og ned har fastholdt sine aktiviteter inden for uddannelsesfeltet, er dansk som andetsprog. DPU har i de sidste 10 år haft en omfattende uddannelses- og efteruddannelsesvirksomhed især inden for voksen- og ungeområdet hvor den kompetencegivende uddannelse i dansk som andetsprog, der uddanner undervisere til landets sprogcentre for flygtninge og indvandrere, har stået centralt. I perioden med de lukkede grænser og efterfølgende lukning af sprogskoler samt fyringer af mange lærere i dansk som andetsprog, havde vi fra omkring 2005 et mærkbart fald i søgningen til Uddannelse i dansk som andetsprog, men nu er ansøgertallet igen i kraftig stigning. Den øgede arbejdskraftindvandring har betydet at sprogskolerne har haft en voldsom vækst, og behovet for nye lærere er dermed også vokset. Til sommeroptaget 2009 er der således mellem 80 og 90 ansøgere til studiestart i september på DPU i Århus og København. Samtidig regner vi med i løbet af ganske kort tid at få uddannelsen ind under den ordinære gradsstruktur som Master i dansk som andetsprog. Uddannelsen er blevet positivt bedømt af Akkrediteringsrådet, der står for godkendelse af alle nye som gamle universitetsuddannelser; vi mangler kun de sidste godkendelser fra ministerierne. Vi arbejder tæt sammen med Københavns Universitet om uddannelsen og har desuden et tæt og velfungerende netværk mellem universiteterne, sprogcentrenes undervisere og ledere inden for dansk som andetsprog. Et positivt samspil hvor vi får mulighed for gensidig inspiration mellem forskning og undervisning.

Ud over den kompetencegivende uddannelse har DPU og Voksenpædagogisk Center i København i samarbejde med Integrationsministeriet (som bevilgende myndighed) siden 1999 udbudt et landsdækkende efteruddannelsesprogram for undervisere i dansk som andetsprog ved landets sprogcentre. Der er tale om et kursusprogram der løbende justeres og udvikles i tæt samspil med de relevante aktører på feltet; kursustyperne er blevet udviklet med henblik på at imødekomme de behov der opstår i forbindelse med fx nye indvandrergupper og nye lovgivninger – her bl.a. kursusbehov vedrørende samspillet mellem arbejde, uddannelse og sprog-læring. Der er løbende fokus på udviklingen af kursuskoncepter der fremmer mulighederne for lærerudvikling og for implementering af læringsbefordrende til-tag i andetsprogsundervisningen.

Forskning inden for fremmed- og andetsprogsfeltet

Siden DPU's begyndelse i 2000, hvor der blev etableret en række forskningsenheder og -programmer, har forskere inden for sprog- og kulturpædagogik samlet sig i forskningsenheden Interkulturelle Læringsprocesser. Enheden er tværfaglig i den forstand at den rummer såvel en sprogvidenskabelig som en samfundsvidenskabelig tilgang til interkulturelle læringsprocesser, herunder både en kulturanalytisk og en uddannelsessociologisk.

Inden for det fremmedsprogspædagogiske perspektiv har forskningen især kunnet fastholdes og fornyes i forhold til temaer som citizenship (medborgerskab), interkulturelle dimensioner af curriculum samt it og medier. Siden 2000 har forskere ved DPU således arbejdet med bl.a. *Intercultural Active Citizenship Education*, dvs. studier af medborgerskabsuddannelse og interkulturel pædagogik som i et større europæisk projekt (INTERACT) blev undersøgt i forhold til sammenlignende analyser af curriculum og læreruddannelse i Danmark, Spanien, Portugal og Storbritannien. Derudover har DPU-forskere beskæftiget sig med it-baseret sprogspædagogik i relation til både folkeskole, mellemlange videregående uddannelser og universitetsuddannelser. Her kan det nævnes at DPU med etableringen af forskningsprogrammet Medier og IT i Læringsperspektiv har været i front i relation til forskningen i it og læring, og at der i programmets forskning har været et relativt stort fokus på fagene og fagdidaktikken (herunder fremmedsprogspædagogik).

I 2007 fik DPU et større forskningsrådsprojekt om læringsspil, *Serious Games on a Global Market Place* (<http://www.dpu.dk/site.aspx?p=11102>), som bl.a. beskæftiger sig med hvordan digitale spil kan understøtte sprogundervisning og -læring. Spil har i mange år været anvendt i sprogundervisningen som del af en kommunikativ undervisning. Perspektiverne i denne spilpædagogiske tilgang bliver i projektet videreført og relateret til it- og mediedidaktikken.

Siden 2006 har DPU været tilknyttet et center for *Cultural and Linguistic Practices in the International University* (CALPIU, <http://calpiu.dk>) ledet af professor Bent Preisler fra Roskilde Universitet. Centeret beskæftiger sig med det flersprogede og flerkulturelle universitet med fokus på bl.a. sprogspædagogiske problemstillinger. CALPIU er fra 2008 støttet af en større bevilling fra Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation og skal i en 3-årig periode fungere som et internationalt forskningsnetværk med fokus på det flersprogede og flerkulturelle universitet. DPU's rolle i CALPIU er at undersøge sprog- og kulturpædagogiske aspekter af e-læring i relation til det internationale universitet.

Også inden for andetsprogsområdet har DPU haft bevillinger fra Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation; fra 2004 en større bevilling om *Integration og læring – voksne og dansk som andetsprog* i samarbejde med Roskilde Universitet og Syddansk Universitet, og fra 2008 en større bevilling til projektet *Dannelse og kulturarv i globaliserede Samfund*, hvor fokus er på sprog, fag og ligestilling i grundskolen og

de tosprogede børn præget af internationalisering og diversitet. Tidligere har forskere fra DPU medvirket med en andetsprogsvinkel på følgeforskningen til den såkaldte Københavner-PISA. Desuden har DPU deltaget i udarbejdelse af sprogvurderingsmaterialet "Vis hvad du kan" for Undervisningsministeriet i den nylige revision af Fælles Mål i dansk som andetsprog samt i Danmarks Evalueringsinstituts evaluering af undervisningen af tosprogede elever i folkeskolen.

Derudover har forskere ved DPU udført forskellige undersøgelser for bl.a. Integrationsministeriet vedrørende samspillet mellem danskuddannelserne og dels de erhvervsrettede uddannelser, dels de videregående uddannelser.

For øjeblikket er DPU i samarbejde med Uddannelsesforbundet i gang med at udvikle kompetenceafklaringstest til erhvervsuddannelserne; de bliver fagligt forankret i de uddannelsesmæssige domæner hvor de skal anvendes, med det overordnede formål at give en profil af hvilke sproglige behov de kommende elever på erhvervsuddannelserne har for fx erhvervsrettet andetsprogsdansk. Endelig er DPU og NCK (Nationalt Center for Kompetenceudvikling) for Nordisk Ministerråd i gang med en afdækning af voksen- og efteruddannelsesinitiativer for indvandrere og efterkommere i de nordiske lande. Det foregår i et samarbejde med repræsentanter fra de øvrige nordiske lande.

Sidst, men ikke mindst skal det nævnes at DPU er vært for *Sprogforum – tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik*. Tidsskriftet udgør med sin organisering i redaktionsgruppe, storgruppe og ressourcegrupper i det øvrige Danmark og Norden et uvurderligt netværk der samler medlemmer inden for både velkendte og såkaldt eksotiske sprog som bl.a. tyrkisk, arabisk, kinesisk, lettisk, og som repræsenterer undervisere fra grundskolen over de gymnasiale uddannelser, professionshøjskolerne til universiteterne. Sidst tilkomne ressourcegruppe for Sprogforum er medlemmerne af INFODOK's repræsentantskab, som er forfatterskaren i dette nummer af Sprogforum. Sprogforum repræsenterer således et unikt forum for udveksling mellem undervisning og forskning inden for fremmed- og andetsprogene.

Fremtiden?

Siden DPU's fusion med Aarhus Universitet i 2007 og ledelsesskiftet på DPU i 2008 (ved Dekan Lars Qvortrup) er der igen kommet fokus på fagdidaktikken, bl.a. i relation til det nye Institut for Didaktik og et forskningsprogram i fagdidaktik. Der er i øjeblikket ikke planer om at fokusere specifikt på sprogpædagogik i denne sammenhæng, men de sprogpædagogiske perspektiver er til stede i de forskningsnetværk og -projekter som nævnes ovenfor. For fremmedsprogpædagogikens vedkommende ser det ud til at forskningen i it og medier og i interkulturelle læringsprocesser, bl.a. med fokus på europæiske og globale perspektiver, giver nye muligheder for forskningen og undervisningen i sprogfagene, som sætter sprog- og kulturpædagogikken på dagsordenen.

Hvis vi skulle bestemme

Vores fælles credo har i alle de sprogfattige år været: *for øvrigt mener jeg at DPU er utroværdig som pædagogisk universitet uden et solidt forankret fremmedsprogs-pædagogisk uddannelsesmiljø hvor alle landets fremmedsproglærere kan få uddannelse og efteruddannelse.* Så vi glæder os til det tidspunkt hvor vi ikke længere skal gå og føle os så historisk usamtidige, men kan få sat bachelor- og kandidatuddannelser i fremmed- og andetsprogs-pædagogik på skemaet.

Note

- 1 Danmarks Lærershøjskole var en af de centrale indfusionerede institutioner i det nye universitet, som var en fusion mellem Danmarks Lærershøjskole, Danmarks Pædagogiske Institut, Danmarks Pædagoghøjskole og Learning Lab Denmark.

Litteratur

- Byram, Michael, Annette Søndergaard Gregersen, Birgit Henriksen, Anne Holmen, Karen Lund, Merete Olsen og Lars Stenius Stæhr (under udgivelse): *Sprogfag i forandring – pædagogik og praksis*. Samfundslitteratur.
- Holmen, Anne (2007): "Findes der skoler, som er specielt gode for flersprogede elever?" I: Olofsson, Mikael (red.): *Symposium 2006. Bedömning, flerspråkighet och lärande*. Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk. Stockholm: HLS förlag.
- Holmen, Anne (2009): "Er det danske samfund et-, to- eller flersproget, og er det overhovedet vigtigt?" I: *Det rum[me]lige sprog*, s. 75-92. København: Dansklærerforeningen.
- Laursen, Helle Pia (2008) (red.): *Sproget med i alle fag – andetsprog og didaktik i folkeskolen*. (Undervisningsministeriets temahæfteserie 3): København: Undervisningsministeriet.
- Lund, Karen, Ellen Bertelsen & Marianne Søndergaard Sørensen. *Muligheder og barrierer. En undersøgelse af overgangen mellem sprogcentre og erhvervsrettede uddannelser*. København: Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration.
- Lund, Karen og Ellen Bertelsen (2008): *Fra Studieprøven til de videregående uddannelser. En undersøgelse af de nødvendige og tilstrækkelige kompetencer*. København: Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration.
- Undervisning af tosprogede elever i folkeskolen* (2007). Danmarks Evalueringsinstitut.
- Vis hvad du kan*. Hentet 24. juni 2009 på <http://pub.uvm.dk/2007/sprog-screening/>

**Mads
Bo-Kristensen**

Udviklingskonsulent, ph.d., Videnscenter for
Integration, repræsentant i INFODOK for VIFIN,
madbo@vejle.dk

E-læring, andetsprog og integration

E-læring er en samlebetegnelse for alle tænkelige anvendelser af computeren og internettet i læringssammenhæng. Alt lige fra læring gennem tekstbehandling og online fællesskaber til mobil (m-læring) kalder vi e-læring. E-læring er en samlebetegnelse for den læring, som betjener sig af nye medier. Sprogcentre i dansk som andetsprog er for længst kommet med på denne vogn. Her udnytter man læringsformens muligheder til blandt andet at styrke forbindelserne mellem undervisnings-, hverdags- og arbejdsrum. Mange sprogcentre oplever kontante forbedringer af kursisters udbytte og oplevelse af undervisningen. Samtidig står centrene naturligvis over for store udfordringer i tilrettelæggelsen, udviklingen og administrationen af e-læringstilbuddene.

De seneste fem år har Videnscenter for Integration (VIFIN)¹ blandt andet været optaget af området *e-læring, andetsprog og integration*. I lighed med sprogcentre, som underviser i dansk som andetsprog for indvandrere, interesserer vi os for, hvad e-læring kan gøre for tosprogedes sprogtilegnelse og integration.

E-læringsplatforme

Dansk.nu (www.dansk.nu) er titlen på den e-læringsplatform, VIFIN arbejder ud fra. Her lægger vi vores udviklingsaktiviteter og -produkter. Platformen, der er støttet af EU's Socialfond, er blevet til i et samarbejde med undervisere fra en lang række uddannelsesinstitutioner, herunder sprogcentre, erhvervsskoler og VUC. Vi arbejder stadig sammen med de oprindelige udviklere og så de mange, der på landets øvrige sprogcentre er med til at udvikle e-læringsmaterialer, e-rum og e-praksisser.

Dansk.nu er ikke områdets eneste platform. Nogle sprogcentre vælger e-læringsplatforme som Fronter eller Moodle, og atter andre vil måske i fremtiden anvende UNI-C's It's learning. Bag ethvert valg af e-læringsplatform ligger et pædagogisk rationale. Rationalet må omfatte overvejelser over målgrupper, indhold, metoder og den e-læringspædagogiske udvikling, man ønsker for sin institution.

Udvikling af e-læring

I Dansk.nu laver undervisere deres egne materialer i den enkelte skoles såkaldte subdomæner. Disse subdomæner fungerer som en slags lokalt e-sprogcenter med tilhørende bibliotek med materialer, opgaveværksted, udtaleværksted, mobilt sproglab, holdrum. Fra marts 2009 tilbyder Dansk.nu i samarbejde med Safari Developments en webkonference, hvor læreren kan mødes ansigt-til-ansigt med sine kursister. Dette samarbejde omfatter også det såkaldte *mobiweb*, som giver kursister mulighed for at sende og modtage tekst-, lyd- og videobeskeder via mobil, når de er "ude i marken" for at lære dansk.

VIFIN mener, at undervisere skal være med til at udvikle områdets e-læringsmaterialer og -metoder. Det er ud fra et princip om "brugerdreven innovation". Det interessante ved den lokale materialefremstilling er, at den synes at lægge sig i direkte forlængelse af den "klippe-klistre"-tradition, som eksisterer blandt sprogundervisere (Bo-Kristensen 2006). Der er således et stærkt pædagogisk fundament at bygge på. Samtidig er der dog en vis usikkerhed over for, hvordan man skaber anvendelige metoder og solide praksisser.

Udfordringer

I VIFIN har vi efterhånden et godt indtryk af, hvad der rører sig lokalt inden for området e-læring, andetsprog og integration. Vi tør godt påstå, at vi ved, hvor "skoen trykker". Lad mig her fremhæve noget af det, der i den kommende tid er behov for fokus på:

1. Lokale e-læringspolitikker
2. Bedre muligheder for deling af e-læringsmateriale lokalt og på landsplan
3. Praksisser for "blended learning" (dvs. en blanding af e-læring og fysisk tilstedeværelse) til Danskuddannelse 1 og 2 på sprogcentre
4. Praksisser for *mobil* læring (*m-læring*) på Danskuddannelse 1, 2 og 3
5. Pædagogiske anvendelser af det brugerrettede og -styrede Web 2.0 (fx Blogs, YouTube, FaceBook, MySpace, Google Maps osv.).

Undervisere efterlyser flere strategiske overvejelser over, hvad e-læring kan og bør være på deres institution. Meget bliver stadig overladt til individuelt initiativ og engagement. Dette er en særlig pædagogisk drivkraft, men samtidig enhver udviklings akilleshæl. Der er flere eksempler på, at undervisere kæmper for at få udviklings-, undervisnings- og fritid til at hænge sammen. Egentlige e-læringspolitikker vil kunne sikre undervisere bedre arbejds- og udviklingsvilkår og kursisterne bedre og mere sammenhængende e-læring. Overordnet set vil lokale e-læringspolitikker kunne udvide undervisernes didaktiske kompetencer og på sigt styrke den del af deres professionsidentitet, der har med e-læring at gøre.

Undervisere kunne lokalt og på landsplan deles endnu mere om e-læringsmaterialer, metoder og praksisser. Det kræver, at underviserne reelt ønsker det og kan se det som en styrkelse af deres egen og områdets undervisning. Integrationsministeriet har taget nogle initiativer til deling af materialer. Spørgsmålet er, hvad en fælles deling skal omfatte, og hvordan den skal organiseres.

Der synes at være et akut behov for udvikling af e-læringspraksisser til Danskuddannelse 1 og 2. Mange steder i Europa lægges der vægt på såkaldt "blended learning", dvs. forskellige blandinger af tilstedeværelses- og onlineundervisning og -læring. Denne tendens var bl.a. tydelig på European Conference on E-learning 2008, som blev afholdt på Cypern. På Danskuddannelse 1 og 2, som følges af kursister med ingen eller kort skolebaggrund fra hjemlandet, er det helt afgørende for kursisternes udbytte af e-læring, at der satses meget mere på udvikling af særlige praksisser.

Både på ovennævnte konference og på en international konference i Sydafrika i 2008 om e-læring var der mange, som præsenterede forslag til pædagogisk anvendelse af mobiltelefoner. *Mobil-* eller *m-læring* har fundet vej til sprogcentre (Rybner & Bo-Kristensen 2006). Flere og flere undervisere anvender m-læring, selvom det kan være vanskeligt at finde tid og rum til udvikling af de nødvendige praksisser.

Endnu en udfordring, vi står over for, er, hvordan vi kan inddrage det såkaldte Web 2.0 til brug for andetsprogstilegnelse og integration. Web 2.0 er såkaldt *anden generations internet*, hvor sociale tjenester såsom Facebook, MySpace, Google Maps og Flickr giver brugerne nye muligheder for at mødes og dele viden. Undervisere er begyndt at inddrage Web 2.0, bl.a. Facebook og andre former for blogs. Det åbner for helt nye måder at lære andetsprog på. Kursister kan i lukkede eller offentlige rum udveksle informationer og synspunkter med hinanden eller andre, som de ønsker at komme i dialog med om temaer, der optager dem. Et eksempel på en sådan anvendelse af Web 2.0 er de såkaldte *Mobile city- og sprogguides*, som VIFIN sammen med partnere har udviklet (Bo-Kristensen, Ankerstjerne, Neutzsky-Wulff & Schelde 2009; Meyer & Bo-Kristensen 2009). Her inddrages Google Maps som en læringsplatform, hvor kursisten på Google kortet afmærker geografiske steder i sit hverdagsrum uden for sprogcentret. Disse afmærkninger eller *geotags* tilføjer kursisten fotos, lyd- og videooptagelser, links eller tekst. Fotos, lyd- og videooptagelser vil mange kursister kunne lave via deres mobiltelefoner. Geotags'ene repræsenterer "etnografiske" optegnelser eller sproglige undersøgelser og dokumentationer af steder og kommunikative situationer fra uformelle læringsrum, som kursisten ønsker at udveksle med andre eller sprogligt at bearbejde i en mere formel undervisnings-sammenhæng.

Note

- 1 Videnscenter for integration (VIFIN) har eksisteret siden 2002 og beskæftiger sig med områder, som vedrører social og sproglig integration. VIFIN er et center under Vejle kommune, men betjener hele landet. Centret fundraiser til, udvikler og koordinerer en lang række danske og europæiske projekter. VIFIN deltager i og arrangerer nationale og internationale seminarer og konferencer. Besøg evt. VIFIN's hjemmeside på www.vifin.dk.

Litteratur

- Bo-Kristensen, Mads (2005): "Vurdering af it-materialer – til dansk som andet-sprog for voksne", i: *Sprogforum*, nr. 35, København: Danmarks Pædagogiske Bibliotek, s. 9-19.
- Bo-Kristensen, Mads, Niels Ole Ankerstjerne, Chresteria Neutzsky-Wulff og Herluf Schelde (2009): "Mobile city- og sprogguides: Nye forbindelser mellem formelle og uformelle læringsrum, i: *Læring og Medier*, nr. 2. (onlinetidsskrift, under udgivelse).
- Meyer, Bente & Mads Bo-Kristensen (2009): "Designing location aware games for mobile language learning." *Proceedings, International Conference on Multimedia and Information and Communication Technologies in Education*. Lissabon.
- Rybner, Lene & Mads Bo-Kristensen (2006): "Dansk på mobilen", i: *Sprogforum*, nr. 37, København: Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag.

**Annette
Søndergaard
Gregersen**

*Lektor, ph.d., læreruddannelsen Zahle,
Professionshøjskolen UCC, repræsentant i
INFODOK for Fransklærerforeningen,
salbyvej17@mail.tdcadsl.dk*

Fransk i dag

Fransklærerforeningen blev oprettet i 1936. I dag er foreningen organiseret med en fællesbestyrelse, der indbefatter en gymnasie-/HF-, en hhx-, en folkeskole- og en seminariefraktion samt en ad-hoc repræsentant for universiteterne. Desuden er der en ubesat plads i bestyrelsen til AVU, de almene voksenuddannelser. Gymnasie-/HF-fraktionen er den absolut største. Medlemmerne i fællesbestyrelsen påtager sig mangeartede funktioner og har gode kontaktflader til både de uddannelsespolitiske niveauer, andre sprog lærerforeninger og de uddannelsessteder, vi repræsenterer. Regionerne rundt om i landet er organiseret i et regionsrepræsentantskab med regionsrepræsentanter, og et medlem af fællesbestyrelsen er deres kontaktperson. Fransklærerforeningen udgiver bladet "Fransk Nyt", der udkommer tre gange årligt. Medlemmerne er på valg hvert andet år, og formand er p.t. lektor Frank Filip Østergaard.

Jeg er foreningens repræsentant i INFODOK og skriver derfor denne artikel. Artiklen repræsenterer såvel foreningens overordnede sprogpolitik som mine personlige standpunkter som formand for seminariefractionen. Jeg vil anvende den korte skriveplads til at runde tre hovedpunkter. Disse består i a) status for sprogfaget fransk i uddannelsessektoren, b) fremtidsscenarie for faget og endelig c) drømmescenariet: hvis jeg havde retten til at definere en sprogpolitik for Danmark som uddannelsesland.

Status for sprogfaget fransk i uddannelsessektoren

For folkeskolens vedkommende fremgår det af rapporten "Andet fremmedsprog i skolen" (Lauridsen 2008), at faget har et elevtal på omkring 10% af en årgang med en lille stigning siden 2000 på knap 3%. 71% af disse elever boede i 2007 i hovedstadsregionen. Det fører til en geografisk ubalance i udbud af fransk i Danmark, hvilket medfører markant ulige muligheder for grundskoleelevers tilegnelse af sprog- og kulturkompetencer i relation til fransk som andet fremmedsprog.

Hvad angår tredje fremmedsprog i gymnasiet, er tallet for elever med tre fremmedsprog i stx med gymnasireformen fra 2005 styrtet fra 41% til 6% (ifølge tal fra UNI-C, Østergaard 2008). Dette har på politisk plan medført en række justeringer senest fra juni 2008; således er fransk fortsætter A et af ni særligt kompeten-

cegivende fag, hvoraf gymnasiets elever skal have mindst ét. Det drejer sig om fagene engelsk, fortsættersprog (tysk, fransk), klassiske sprog samt matematik og naturvidenskabelige fag. Signalværdien heri og implikationerne for fransk i folkeskolen er særdeles vigtige. Desuden kan gymnasieelever fra 2009 som tredje eller fjerde fremmedsprog vælge et begyndersprog på B-niveau eller et fortsættersprog på C-niveau. Man kan diskutere, hvorvidt dette i virkeligheden er et fremskridt, men sprogligt interesserede elever får hermed mulighed for et tredje og evt. et fjerde sprogfag på fortsætterniveau i 1 år, såfremt der oprettes hold.

Også hhx har oplevet et markant fald i udbud af fransk og dermed vigende elevtilgang til faget. Elever med tre fremmedsprog er styrtudfyldt fra 17,6% i 2006 til forventet 3,4% af hhx-studerende i 2009. Også på universitetet og i læreruddannelsen er antallet af studerende, der søger fransk som studiefag, faldet drastisk: I efteråret 2008 er der franskhold på fire seminarier, men fra sommeren 2009 udbydes fransk sandsynligvis kun i Ålborg, Århus og København, og kun ét hold påregnes oprettet på Zahle. På universitetsniveau udbydes fransk kun i Århus og København (Verstraete-Hansen 2008).

Årsagssammenhænge kan der gisnes om, men et konkret svar på det vigende ansørgertal til fransk kan ikke gives. Dog indikerer nye oplysninger fra Afdelingen for gymnasiale uddannelser i Undervisningsministeriet, at der i nogle tilfælde kun oprettes hold i fransk som fortsættersprog, hvis der er syv eller flere elever. Derved forhindres franskelever fra folkeskolen i en del tilfælde i at gå videre; det drejer sig om 100 elever på landsplan blandt 1.g'ere på hhx og stx 2008-2009. Fransk som fortsættersprog i de gymnasiale uddannelser kan således opleves som en flaskehals for videre studiemuligheder i faget fransk. Hermed svækkes elevgrundlaget for fortsætterfransk i gymnasiet. Summa summarum er der grund til bekymring over franskfagets status og udviklingsmuligheder i Danmark.

Fremtidsscenario for franskfaget

Regeringen har sat som mål, at 95% af befolkningen skal have en ungdomsuddannelse, men indtil videre falder andelen. Målet er desuden, at 50% skal have en videregående uddannelse. Hvis dette mål indbefatter ønsker om veluddannede unge med gode sproglige og kulturelle kompetencer i flere sprogfag, skal der således aktiv uddannelsespolitisk handling til. Hvis udviklingen med lukning af sprogfag, sådan som vi ser det på CBS (Copenhagen Business School) og på flere universiteter, fortsætter, og hvis det ikke gøres attraktivt for de lærerstuderende at vælge små fag som tysk og fransk, og hvis folkeskolernes økonomi fortsat presses, ser jeg et fremtidsscenario uden hverken tysk eller fransk eller for den sags skyld noget som helst andet sprogfag end netop engelsk. Hvis sprogfagene skal overleve, kræver det, at de uddannelsesansvarlige politikere udvikler en sprogpolitik. Og helst en sprogpolitik,

der lever op til sloganet fra Sprogåret 2001: alle elevers ret til undervisning på eget modersmål samt retten til frit valg mellem mindst to andre sprogfag.

Drømmescenariet

I 2006 udsendte Globaliseringsrådet en rapport med 330 forslag (www.globalisering.dk). Rapporten forholder sig primært til styrkelse af Danmarks konkurrenceevne samt til udvikling af danske uddannelsers globale perspektiv:

- Unge skal være bedre til sprog og have større indsigt i andre kulturer og samfund.
- Mange flere danske studerende skal have mulighed for at uddanne sig i udlandet.
- Danske uddannelser skal være internationalt attraktive.
- Der skal inviteres flere dygtige udenlandske studerende til Danmark.

Rapporten er blevet mødt med en del skepsis, idet mange finder, at regeringen kun tænker i økonomiske baner, når den anvender begrebet 'globalisering'. Jeg siger JA TAK med både franskhjerne og franskhjerte.

Mine egne forslag til en sprogpolitik indbefatter, at eleverne ud over engelsk fra tredje klasse kan vælge mellem tysk og fransk fra femte klassetrin, og at der derudover udbydes tredje valgfri sprogfag som f.eks. tysk, fransk og andre sprogfag (Gregersen 2006, 2007).

På længere sigt ønsker jeg et bredere udbud af sprogfag fra grundskoleniveau til universitet. Det må være i såvel politikeres som forældres, elevers og studerendes interesse, at alle elever fra grundskoleniveau til universitet modtager tilbud om undervisning på højt niveau og med lange undervisningsforløb i flere sprog end engelsk. Ellers snydes elever og studerende for adgang til det globale arbejdsmarked og til verdensborgerskab.

Litteratur

Fremgang, fornyelse og tryghed (2006). Strategi for Danmark i den globale økonomi/21. marts 2006. Globaliseringsrådet: København.

Fremgang, fornyelse og tryghed (2006). Strategi for Danmark i den globale økonomi/20. april 2006. Regeringen: København.

Gregersen, Annette Søndergaard (2007): Leder: "Danmark – et førende videnssamfund uden fransk?", p. 3-7. I: *Fransk Nyt* nr. 251/april 2007.

Gregersen, Annette Søndergaard: "Sprogpolitik og sprogfag", pp. 19-22. I: *Sproglæreren* december 2006.

Lauridsen, Elisabeth (2008): *Andet fremmedsprog i folkeskolen*. Del 1: Hvad siger tallene? Rapport udgivet af Institut for Sprog, Litteratur og Kultur, Aarhus Universitet.

Verstraete-Hansen, Lisbeth (2008): *Hvad skal vi med sprog? Holdninger til fremmedsprog i danske virksomheder i et uddannelsespolitisk perspektiv*. Udgivet af Institut for Internationale Kultur- og Kommunikationsstudier. København: CBS.

Østergaard, Frank Filip: Lederen i *Fransk Nyt* nummer 254, april 2008.

Oplysninger om foreningen kan findes på www.Fransklaererforeningen.dk samt www.emu.dk/gym/fag/fr/index.html

Frank Lacey

*PD, Ådalens Privatskole Ishøj, repræsentant i
INFODOK for engelsk fagudvalg, sprog lærer-
foreningen,
frank@jernsokkerne.org*

Engelsk i grundskolen

Engelsk har det alt i alt godt på grundskoleniveau, mens det samme ikke kan siges om de øvrige fremmedsprog.

Indførelsen af engelsk i 3. klasse har været med til at styrke faget, og vi er nogle, der drømmer om at flytte starttidspunktet endnu længere ned. Desuden har de nye prøver, som er blevet indført over de sidste 3 år, været oplevet som positive blandt de fleste lærere og elever, fordi de giver eleverne mulighed for at inddrage deres eget projektarbejde og selv være med til at skabe prøven.

De nye prøveformer betyder, at engelskprøven i 9. klasse nu består af en mundtlig og en skriftlig del. Eleverne er imidlertid ikke sikre på at skulle op i en skriftlig prøve, da engelsk er blandt udtræksfagene, og som eleverne ikke nødvendigvis skal til eksamen i. Men det øgede fokus på skriftligheden har været positiv, for så vidt at eleverne er nødt til at fokusere mere på den skriftlige korrekthed, og at eleverne i deres grundskoleforløb arbejder mere med skriftligt engelsk. De nye prøver i 9. klasse har altså betydet, at både mundtlig og skriftligt engelsk er blevet styrket.

Omfanget af sprog, som eleverne producerer til 10. klasses skriftlige prøver, er blevet fordoblet over de sidste 5-10 år. Det skyldes i høj grad, at stilene bliver skrevet på computer, hvilket befrier eleverne fra besværet med at skrive kladder, og det giver dem dermed mere tid til en langt bedre procesorienteret skriveproces.

Indførelsen af IT har i al almindelighed haft stor indflydelse på elevernes kendskab til og mulighed for at anvende engelsk i en international verden, hvad enten det er til online spil, Facebook, YouTube eller andre nye digitale tilbud, der konstant dukker op.

Til gengæld er tysk og fransk meget trængte, og deres nedgradering til udtræksfag i prøvesammenhæng har svækket dem yderligere. Tysk og fransk har i forvejen lidt under den engelsksprogede dominans på internettet. Jeg har selv den teori, at internettet på engelsk i højere grad er tilrettelagt således, at det henvender sig til læsere, som ikke nødvendigvis har engelsk som modersmål. Internetsider på engelsk er præget af en direkte sprogbrug, der gør dem nemme at gå til. De gør også større brug af piktogrammer, som forenkler forståelsen. I modsætning hertil er eksempel-

vis tyske internetsider i høj grad tilrettelagt, så de henvender sig til tyske læsere, og de anvender et langt mere kompliceret sprog.

Et af formålene med fremmedsprogsundervisningen er, "at eleverne tilegner sig viden om andre kulturer og samfundsforhold". Men mange elever oplever den globaliserede, engelsksprogede kultur som en del af deres egen kultur og ikke som værende adskilt fra dansk. Ergo kommer de i mindre grad til at opleve det fremmede og anderledes i en anden kultur, hvis ikke tysk og fransk bliver styrket.

I denne sammenhæng er det relevant at hilse de nye Fælles Mål 2 velkommen. Her er der en større fokusering på den internationale dimension i samtlige fag, som forhåbentlig vil give en bedre integration mellem sprogfagene og andre fag og føre til en mere internationalt orienteret grundskole. Et af kravene i Fælles Mål 2 er, at samtlige elever i deres grundskoleforløb skal deltage i et internationalt projekt. Dette mål er efter min mening alt for lavt sat. Vi burde gøre brug af de muligheder, som Comenius og lignende organisationer tilbyder, så elever og lærere med jævne mellemrum kan tilbringe perioder i et andet land, f.eks. på udveksling.

Hvis vi gerne vil skabe internationale borgere, er det ikke uvæsentligt, at eleverne får den mulighed for at opnå kulturel indsigt, som kun kan fås som barn, nemlig at bo hos en familie på lige fod med familiens egne børn mindst én gang i løbet af deres skolegang, og at de deltager i et internationalt projekt på hver årgang. Det sidste er ret nemt – det kan for eksempel være et kort e-twinning-projekt (www.etwinning.net) eller en e-mail/brevudveksling en gang om året.

Overgangen til de gymnasiale uddannelser

Man kunne ønske sig en større sammenhæng mellem engelsk i grundskolen og på de gymnasiale uddannelser. Overgangen fra grundskolen til gymnasiet opleves af mange elever som frustrerende. I grundskolen er eleverne blevet dygtige til at bruge sproget som kommunikationsmiddel i projektorienterede samarbejdsformer. I gymnasiet oplever en del elever, at de færdigheder, som de har tilegnet sig i grundskolen, nærmest bliver værdiløse i et system, som i højere grad fokuserer på grammatisk korrekthed og RP-accenter ("Received Pronunciation" eller såkaldt "Oxford Engelsk"). Sproglig korrekthed er ikke mindre væsentlig i folkeskolen end på de gymnasiale uddannelser, men der burde efter min mening være et større samspil mellem grundskolerne og elevernes efterfølgende uddannelsessteder for at sikre, at der bygges videre på de færdigheder og evner, som udvikles i grundskolen. Om de nye reformer i gymnasiet vil medvirke til en forbedring af dette, må tiden vise (Man kan læse mere om dette i Fremtidens sprogfag <http://pub.uvm.dk/2003/sprogfag/> : side 43-44).

Som en slutbemærkning undrer jeg mig over en pudsig situation, som jeg oplever i min dagligdag i Ishøj Kommune: Vi taler meget om globalisering og behovet for

andet og tredje fremmedsprog. Men indtil videre har man valgt ikke at godkende kurdisk, tyrkisk og urdu som fremmedsprog i uddannelsessystemet. Hvor jeg personligt får ros for at opdrage mine børn med engelsk som deres andet sprog, og hvor mine børn vil få stor anerkendelse for deres sprogfærdigheder i skolen, kan andre børn med en ikke-europæisk etnicitet ikke få deres sprogfærdigheder anerkendt eller godkendt.

Litteratur

Fremtidens sprogfag (2003): <http://pub.uvm.dk/2003/sprogfag/>
Fælles Mål II (bliver først udgivet i skoleåret 2009-10).

Susanne Jørgensen *Lektor, cand.mag., repræsentant i INFODOK for
Engelsklærerforeningen for Gymnasiet og HF,
susjoerg@tdcadsl.dk*

Engelsk på gymnasiet

Engelskfaget på gymnasieniveau er et populært fag blandt eleverne. Rigtig mange elever vælger engelsk på A-niveau, enten i deres studieretning over tre år eller som et etårigt valgfag i 3.g. Det obligatoriske B-niveau er også et vellidt fag blandt eleverne – det er der ikke noget nyt i.

Faget har store potentialer. Som sprog- og kulturfag er der aktiviteter som litterær analyse med fortolkning af skønlitteratur og dens sociale og kulturelle aspekter set i både historisk og samfundsmæssig sammenhæng. Det er et velkendt område, om end det har fået en ansigtsløftning i form af krav om litteraturhistorisk forståelse på A-niveau. Som noget nyt er engelsk nu også at betragte som et vidensfag og et servicefag hvor der foregår sproglig analyse af alle ikke-litterære genrer. Det ser jeg som en fornuftig udvidelse af den måde faget engelsk bliver håndteret på inden for skolens mure. Det forbedrer muligheder for tværfagligt arbejde, og fagets profil læner sig tættere op ad virkeligheden udenfor. Det tværfaglige samarbejde har haft sine begynderproblemer, men personligt har jeg kun gode erfaringer med forløb både i Almen Studieforbereelse og i skriftlige studieretningsopgaver.

Den nye mundtlige eksamen, hvor eleverne præsenteres for ukendt tekstmateriale inden for et givet emne, og hvor der ikke længere er ekstemporaltekst, er blevet godt modtaget af såvel elever som lærere, og denne eksamensmetode må også siges at have nærmet sig tilstandene ude i det virkelige liv. En del paratviden er nødvendig, men eleven skal også have målrettet styr på overordnede analytiske metoder samt kunne illustrere emnet med relevante eksempler fra de gennemgåede tekster; endelig skal eleven lægge større vægt på formidlingskvaliteten af selve fremlæggelsen. Alt dette er eftertragtede egenskaber uden for skolen.

Noget der kan skabe barrierer for at opfylde de faglige mål, findes måske i den skriftlige dimension. For at frigive midler til lærernes reformefterruddannelse blev elevtiden (dvs. den tid den enkelte elev bruger på det skriftlige arbejde) beskåret kraftigt i både dansk og engelsk. Vi savner i høj grad flere timer til skriftligt arbejde, især på B-niveauet, og vil gerne have dem tilbage, nu hvor reformefterruddannelsen forhåbentlig har fundet sted på tilfredsstillende og tilstrækkelig vis. Selv om vi bruger nye rettemetoder, er de kun noget værd hvis de følges op med en høj grad af undervisningsdifferentiering – hvilket tager længere tid, end vi har.

Mange engelsklærere har undret sig over diskrepansen mellem deres elevers skriftlige årskarakterer og de lavere eksamenskarakterer. Det er der egentlig heller ikke noget nyt i, og det nationale gennemsnit ser ud til at ligne tidligere tiders. Reformen lagde imidlertid op til en højnelse af elevernes skriftlige færdigheder, og det mener jeg ikke er sket. Jeg foreslår at det fra centralt hold undersøges hvorfor nogle elevers skriftlige niveau er faldet markant, og om den nye karakterskala bliver brugt korrekt. Det er for slapt blot at blive ved med at se passivt til og lade tiden vise, om der skal justeres på elevtid eller de på faglige mål.

Fagets fremtid

Engelsk har en tryk fremtid i gymnasiet. Der er ingen tvivl om at fremtidens undervisningsmateriale i de danske gymnasier i højere grad end nu vil være på engelsk. Forsøg med engelsksprogede eksamenskilder i andre fag end engelsk vidner herom. Globaliseringen og det brugerstyrede Web 2.0's fremmarch gør det ret indlysende (f.eks. blogs, Facebook osv.). Personligt mener jeg at gymnasiet skal satse på at undervise i kinesisk for at fremtidssikre sprogfagene i gymnasiet. Hvem vender ikke blikket mod Kina i disse år? Men ud over undervisning i kinesisk sprog vil jeg mene at der er et lige så stort behov for at opnå forståelse for og viden om kinesisk kultur og historie via engelsk.

Den rolle engelsk spiller som lingua franca i dag, vil i min verdensforståelse blot blive større i fremtiden, og med eksemplet ovenfor vil jeg gerne understrege den altoverskyggende rolle engelsk har i det globale samfund. Dermed mener jeg ikke at andre sprog får en mindre væsentlig rolle; måske snarere tværtimod; for det er kendskabet til flere sprog der skaber forudsætningerne for et udbytterigt kulturmøde.

Kommunikationen på tværs af kulturer sker imidlertid ofte via engelsk; hvor mange har ikke hørt en dansker og svensker tale engelsk sammen, eller oplevet en dansker der taler engelsk med en tysker, spanier, italiener, græker osv. Kommunikationens succes afhænger imidlertid ikke kun af talerens selvforståelse, men også i høj grad af hans indlevelse i og accept af modtagerens kulturelle bagage. Dette sker selvfølgelig bedst via sprogstudier, men også via kulturformidling. Internettet er det oplagte medie hertil.

Diversitet fremmer kulturforståelse. Kendskab til andres sprog og kultur både inden for og uden for Europa fremmer mulighederne for samarbejde og samvirke, og dermed fredelig sameksistens. Derfor skal ikke kun engelsk, men alle sprog opprioriteres i gymnasiet, elevernes modersmål såvel som deres viden om andre sprog og andre kulturer.

Susanne Jacobsen

Adjunkt, cand.pæd. i engelsk, Professionshøjskolen
Metropol, Frederiksberg seminarium, repræsentant i
INFODOK for Seminariernes Engelsklærerforening, SELF,
suja@fredersem.dk

Engelskfagets status – engelsk i læreruddannelsen

Engelskfaget har på mange måder kronede dage i disse år. Globaliseringen og de dermed hastigt eskalerende muligheder for kommunikation på tværs af sprog- og landegrænser har manifesteret engelsk som et lingua franca, altså et fællessprog. Det at kunne begå sig på engelsk er med andre ord blevet en del af vores almene dannelse.

Politisk er der derfor også stor interesse for faget, der med den ny læreruddannelse fra 2007 er blevet mere end dobbelt så omfangsrigt. Fra at have fyldt 0,55 årsværk i den gamle læreruddannelse, har engelskfaget nu en volumen på 1,2 årsværk i den fireårige læreruddannelse.

Vore lærerstuderende har hidtil været glade for faget, der på landsplan har været et populært valg. Således gik omkring 1100 studerende op til linjefagseksamen i 2006, et tal der dog var faldet til ca. 850 i 2008 (stadig under den gamle læreruddannelse)¹. Laver vi en forsigtig prognose ud fra antallet af studerende, der har valgt engelsk i den ny læreruddannelse, vil der i 2011 kun udclækkes omkring 320 lærere med engelsk som linjefag. Det er et tankevækkende fald!

Indholdsmæssigt har vi et linjefag, der i høj grad lægger op til at ruste de studerende til den profession, de skal ud til som færdiguddannede lærere. Fagdidaktikken er blevet vægtet stadig højere i de seneste ændringer af fagets Centrale Kundsabs- og Færdighedsområder (CKF'er) (Bryanne & Toft Jørgensen 2007), og der er med den ny læreruddannelse lagt op til en større integration mellem linjefaget og praktikken i folkeskolen.

Og hvor stiller det så os ...?

Som engelsklærere er vi naturligvis glade for, at engelskfaget står stærkt og har en offentligt italesat berettigelse, men som sproglærere må vi med stor forundring se, at de øvrige sprogfag, tysk og fransk, i øjeblikket udsættes for en langsom kvælningsdød. Det er til stor skade for mangfoldigheden, for sprogmiljøet og i sidste ende for demokratiet.

Vi ser desuden med stor bekymring på det faldende antal af studerende, der vælger linjefaget engelsk i den ny læreruddannelse. Eller rettere, på de studerende, der *ikke* vælger engelsk. Tilsyneladende er der nogen tilbageholdenhed med at sammensætte en læreruddannelse, der kun har to linjefag, hvorfor mange foretrækker at kombinere deres første linjefag (som enten er dansk, matematik eller naturfag) med to mindre fag i stedet for det dobbelt så store engelskfag. Konsekvensen af dette valg bliver, at nok vil fremtidens folkeskolelærere være fagligt bedre rustede end deres forgængere i faget engelsk, men der vil sandsynligvis kun blive uddannet under en tredjedel i forhold til tidligere. Resultatet bliver paradoksalt nok, at endnu flere børn i skolen må tage til takke med at blive undervist i engelsk af en lærer, som ikke har engelsk som linjefag.

Helt generelt står læreruddannelsen over for store udfordringer i disse år. Sammenlægninger, faldende ansøgertal og reduktion i medarbejderantallet gør, at både ansatte og studerende bruger deres energi på at bekymre sig om dette frem for at være engagerede, kreative og innovative i forhold til det, som det burde handle om, nemlig det faglige.

Fremtiden ...

I fremtiden har vi ikke alene brug for kvalificerede engelsklærere, vi har også brug for mange af dem. Et linjefag, der såvel kvalitativt som kvantitativt magter opgaven, står derfor højt på vores ønskeliste. Det tager tid at uddanne en sproglærer, der selv skal have funderet sit sprog og have tilegnet sig en faglig viden, og som samtidig skal udvikle et solidt fagdidaktisk fundament, der sætter hende i stand til at kunne planlægge, udføre og evaluere sin undervisning på en kvalificeret og professionel måde. Som læreruddannelsen lige nu er skruet sammen, kan man kun have engelsk i en kombination med et af de tre store obligatoriske fag, dansk, matematik og naturfag. En læreruddannelse, hvor engelskfaget også kan kombineres med andre sprogfag, samfundsfaglige eller kreative fag er derfor ønskelig, idet en lærer med en af disse kombinationer kan bidrage til sin sprogundervisning med mere alsidige perspektiver. Samtidig vil en sådan struktur forhåbentlig også kunne påvirke de studerendes linjefagsvalg positivt, så flere vælger engelsk.

Vi kunne ligeledes drømme om, at faget fik lidt flere timer i folkeskolen. To til tre ugentlige timer i syv år er ikke nok til at udruste eleverne med funktionelle og solide engelskkundskaber, der skal sætte dem i stand til at klare fremtidens krav. Her i landet har vi en forestilling om, at vi som befolkning er gode til engelsk, men undersøgelser viser, at vi stadig har store udfordringer særligt i forhold til korrekthed og sproglig præcision og variation i ordforråd (Albrechtsen et al. 2008), så der skal mange flere timer til.

Endelig vil vi gerne have noget ro! Sammenlægningerne først i CVU'er² og nu i seneste omgang i professionshøjskoler har kostet – og koster stadig – masser af

ressurser og energi, der fx kunne være blevet brugt på at lave spændende udviklingsarbejder i samarbejde med folkeskolelærerne, universiteterne eller med kolleger fra andre fagområder. Og der er masser af spændende projekter, der kunne tages fat på. Jeg vil her bare ridse et par stykker op:

- Hele implementeringen af og de didaktiske muligheder for elektronisk kommunikation på tværs af landegrænser med henblik på udveksling vedrørende globale problemstillinger.
- Udvikling af nye (internationale) uddannelser i professionshøjskole regi, hvor engelskfaget kunne spille en central rolle.
- Etablering og konsolidering af samarbejdet med universiteter i ind- og udland.

Alt dette vil vi meget hellere bruge kræfter på – det er der nemlig perspektiv i, og vi glæder os til at komme i gang!

Noter

- 1 Iflg. censorformandskabets tal.
- 2 Centre for Videregående Uddannelser.

Litteratur

- Albrechtsen, Dorte, Haastrup, Kirsten og Henriksen, Birgit (2008): *Vocabulary and writing in a first and second language. Processes and development*. Basingstoke: Macmillan.
- Bjerregaard, Bodil (2003): Fagdidaktikkens udvikling i læreruddannelsen i engelsk i: *Engelsk – mere end et sprog*. Århus: KvaN.
- Bryanne og Toft Jørgensen (2007): “Engelsk – et fremmedsprog”, i: Jacobsen, J.C. & Steffensen, B. (red.): *Læreruddannelsens didaktik*. Århus: Klim.
- Gregersen, Annette, Jessing, Tanja og Olsen, Merete (2005): “Fælles Mål for Fremmedsprog – engelsk, tysk fransk”, i: Steffensen, B. (red.): *Fælles Mål i Folkeskolen*. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.

Eleonora Duarte

Lærer cand.pæd., Rygaards Skole i Hellerup,
repræsentant i INFODOK for Tyskudvalget i
Sproglærerforeningen,
noraduarte@gmail.com

Tysk i folkeskolen

Jeg havde tre års tysk i skolen (7.-9. klasse), fem års engelsk (6.-1.g) og tre års fransk (1.g-3.g). Det eneste, der gav et varigt indtryk, var engelsk. Fransk lærte jeg aldrig, og tysk havde jeg glemt inden jeg forlod gymnasiet (en tidligere elev).

Hverken gymnasiet eller folkeskolen er statiske institutioner, og det er mit håb, at mine fremtidige elevers beskrivelse engang vil se anderledes ud, hvis eller når tysk-faget igen får sin plads som et meget vigtigt fremmedsprog i det danske uddannelsessystem i folkeskolen og gymnasiet.

Andet fremmedsprog har det ikke godt. Derom vidner aktuel evaluering i uddannelsesinstitutionerne og mediedebatten. Det handler om det generelle fald i interessen for andre sprog end engelsk, og i forbindelse med afgangsprøver lyder der utvetydige og foruroligende udmeldinger fra censorerne. Elevpræstationer bedømmes som ringe, domineret af et ordfattigt, ubehjælpsomt sprog.

Mens fremmedsprogene i andre europæiske lande løbende over de seneste år er blevet styrket, så er tysk herhjemme blevet tydeligt nedprioriteret. Det gælder i øvrigt også alle andre fremmedsprog end engelsk.

Hvor står tyskfaget?

Indtil omkring 1990 var engelsk og tysk ligestillede, obligatoriske fag i folkeskolen med samme læseplaner og samme prøvekrav. Fransk læste man typisk i 10. klasse og i gymnasiet. Herefter ændredes loven, således at tysk fra at være obligatorisk blev et fag, som kun *skulle tilbydes* fra 7. klasse. Miseren er tydelig at mærke. Godt nok vælges faget i folkeskolen af langt størstedelen af eleverne, men alt for mange ser det kun som et nødvendigt onde. Der er steder, hvor tysk bærer præg af at være blevet et fag, som blot fungerer som adgangsbillet til en gymnasial uddannelse. Konsekvensen er, at rigtig mange elever dropper faget i gymnasiet, når de har aftjent deres tre-fireårige "tyskpligt".

Der er privatskoler og folkeskoler, som tilbyder tysk allerede fra 6. klasse; her viser al erfaring, at de unge er meget mere modtagelige for fremmedsprogsundervisning på

det tidspunkt, og en tyskundervisning, der strækker sig over en periode på 4 år, sikrer uden tvivl en bredere og mere dybtgående sprog læringsproces.

Undervisning

Samtidig med reduktioner inden for andet fremmedsprog har vi dog også været vidner til politiske krav og anbefalinger, der har til hensigt at højne niveauet i folkeskolens fag. Det er meget glædeligt, at de Nye Fælles Mål (nov. 2008) indebærer, at systematikken for kommunikative færdigheder er kommet til at følge den Europæiske Referenceramme for Sprog¹. Der er tale om fem kommunikative færdigheder: de receptive færdigheder (at lytte/forstå og at læse/forstå), de mundtlige, produktive færdigheder (at samtale og at redegøre) og endelig den skriftlige, produktive færdighed (at skrive). Forskellen mellem sprog, sprogbrug og sprogtilegnelse er blevet gjort tydeligere, i og med at der nu skelnes mellem anvendelse og bevidsthed, samt viden om, hvordan sprog bruges og læres.

Det er altså ikke begrænsninger i de overordnede mål for faget, der er årsag til, at tyskundervisningen ikke skulle blive spændende og motiverende. Problemet kunne i stedet for ligge i, at den tyskundervisning, der gives i skolen, ikke i tilstrækkelig grad tager udgangspunkt i målsætningerne, men mange steder måske i stedet er præget af et traditionelt sprogsyn med for stor vægt på det formelle sprog. Konsekvensen bliver desværre alt for ofte, at læreren får en meget styrende rolle, og eleverne passiviseres.

Prøver

Ændringerne i den mundtlige prøve efter 9. klasse har helt generelt været en positiv justering, og alt tyder på, at folkeskolens afgangsprøve i mundtlig og skriftlig tysk i 10. klasse også vil blive justeret.

Samtidig er det imidlertid utilfredsstillende, at 2. fremmedsprogsprøven er blevet degraderet til mundtlige udtræksprøver, som således ikke er obligatoriske. I skrivende stund er det blevet en kendsgerning, at, den gode erfaring fra 2007 (PEU 2007, 2008) desværre kun har sikret os en skriftlig udtræksprøve efter 9. klasse (fra skoleåret 2010/2011).

3. fremmedsprog

Der er ingen tvivl om, at de unge mennesker skal lære så mange sprog som muligt. Dette er også en klar anbefaling fra Bruxelles og fra vores eget undervisningsministerium. Men det duer ikke når kvantitet får en højere status end kvalitet, så opstår der sygdomstegn. Sproglærerforeningen for folkeskolen anbefaler derfor stærkt, at der tilbydes 3. fremmedsprog fra 8. klasse med en afsluttende mundtlig prøve, hvor der mindst er et ugentligt timetal på tre. Efterfølgende er det vigtigt, at der tilbydes videre forløb for grundskolens 3. fremmedsprogselever i ungdomsuddannelserne.

Lærerne

Folkeskolens sprog lærere er for det meste generalister. Tysk er ofte ét af de 2-3 fag, de underviser i, og det er desværre ikke alle, der har tysk som linjefag. Anbefalinger om, at der skal undervises på fremmedsproget, kan ofte ikke honoreres; mange lærere er simpelthen ikke gode nok til sproget.

I adskillige europæiske lande med et mindre modersmål, såsom Tjekkiet, Grækenland, Spanien, Polen, Slovakiet, Bulgarien og Rumænien, undervises fremmedsprog i grunduddannelsen derimod af specialiserede lærere, som har bedre sprogkunderskaber og større engagement i selve faget.

... und was weiter?

Erhvervslivet efterspørger flere elever med tyskkunderskaber. Den globaliserede verden kræver, at flere kan orientere sig i mængden af information også på andre sprog end engelsk. Fremmedsprog er ikke bare skolefag. Fremmedsprog er centrale og vigtige forudsætninger for den personlige dannelse.

Læreprocessen og udbyttet af 2. fremmedsprog kan sikres gennem tidligere start i folkeskolen, men det kræver, at de politiske kræfter vil være med til at løfte fagets status; hvis rammerne for tyskundervisningen forbedres, og hvis lærerne sikres bedre kvalifikationer, så vil vejen være banet for et væsentligt løft i undervisningsstandard.

Situationen, som den er nu, giver manglende motivation hos eleverne. 2. fremmedsprog vælges af nødvendighed, og 3. fremmedsprog vælges af alt for få elever. Det er på tide, at vores elever kommer til at opleve, at et fremmedsprog ikke bare er et fag, de har i skolen, og at vi viser dem, at de kan bruge det tyske sprog til noget. Her er det af afgørende betydning at få ændret fagets status. Tysk fortjener almen accept som et sprog, der receptivt og produktivt er stor brug for.

For at tyskundervisningen kan få personlig relevans for eleven, er han nødt til at opleve sproget og sprogets kultur uden for klasseværelset. I dag er det nemt at skabe kontakt via organiseret elevudveksling, studieture, venskabsklasser og virtuelle projekter. Film og musik kan bryde grænser, og udenlandsk erhvervspraktik kan også blive en realitet.

Vi har i Danmark rigtig mange dedikerede lærere med udmærkede undervisnings- og tyskkompetencer, som går glade til hver time, er parate til at udvikle sig og er i stand til at fremme motivationen hos deres elever. Målet bør være at sørge for, at denne beskrivelse passer på alle. Sproglærerforeningen har til stadighed prøvet at ruske op i politikerne ved at kræve:

- at 2. fremmedsprog skal være obligatorisk for alle elever i folkeskolen,
- at sprogstarten skal rykkes frem til 6. klasse,

- at der skal sikres minimumstimetal på alle klassetrin,
- at seminarieuddannelsen skal forbedres,
- at enhver kommende tysklærer skal have mulighed for at efteruddanne sig via kurser samt ophold i et tysktalende land.

Note

- 1 http://www.uvm.dk/~media/Files/Aktuelt/PDF08/081116_nye_faelles_maal.ashx, s. 4.

Litteratur

Bense, Elisabeth: "Tysk som tværfaglig undervisning", i: *Sprogforum. Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik*, 2/2002,

<http://inet.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum/sprD/bense.html>

Elling, Elmar: "Trends des Deutschlernens im Ausland", i: *Zielsprache Deutsch*, 32 (2001) 1-2, S. 62-75 [http://miami.uni-](http://miami.uni-muenster.de/servlets/DerivateServlet/Derivate-484/2001_04.pdf)

[muenster.de/servlets/DerivateServlet/Derivate-484/2001_04.pdf](http://miami.uni-muenster.de/servlets/DerivateServlet/Derivate-484/2001_04.pdf)

Gabelgaard, Anita Nørager: "Ringe elevpræstationer" (artikel trykt i *Folkeskolen* 2005) og efterfølgende debat – fre. 8.07.05: [www.dk](http://www.dkforum.de/forum/ftopic4295.html)

[forum.de/forum/ftopic4295.html](http://www.dkforum.de/forum/ftopic4295.html)

Key Data on Teaching Languages at School in Europe (2008 Edition). EURIDICE i: http://eacea.ec.europa.eu/ressources/eurydice/pdf/0_integral/095EN.pdf

Nye Fælles Mål 2009, Undervisningsministeriet,

http://www.uvm.dk/~media/Files/Udd/Folke/FM2009/Faghaefter/090615_tysk_09.ashx

PEU-publikationen for 2007:

www.skolestyrelsen.dk/skolen/afsluttende%20proever/2%20fagene/~media/Styrelsen/afsluttendeproever/pdf/2%20Fagene/PEU/PEU%2006%2007/Tysk.ashx

Rye, Jørgen: "Tvivl om ny læreruddannelse". Offentliggjort 24.10.08 kl. 23:39

<http://jp.dk/indland/aar/studie/article1495054.ece>

Kirsten Bjerre

*Lektor, cand.mag., Professionshøjskolen København,
repræsentant i INFODOK for seminarielærernes
tysklærerforening,
kbj@ucc.dk*

Tysk holder vejret

Tysk på læreruddannelsen trues for mig at se i øjeblikket af tre ting:

- Ny læreruddannelse
- Sammenlægning af CVU'erne til professionshøjskoler
- Faldende optag på læreruddannelsen

Mens det faldende optag er en lang og kompleks affære, står det anderledes til med de øvrige to. Her træffes der afgørende valg lige nu, efterår 2008, og konsekvenserne af disse valg realiseres ved studiestart sommer 2009.

Den første årgang lærerstuderende der har mulighed for at vælge tysk som linjefag under Ny læreruddannelse, træffer i disse måneder deres valg. De prøvevalg der har været gennemført på landets seminarier, viser en klar tendens: Radikal tilbagegang i søgningen til tysk. Strukturen i Ny læreruddannelse er imidlertid indviklet, og det er vanskeligt at forudsige hvilke faktorer der bliver endeligt afgørende for de studerendes valg.

Landets otte professionshøjskoler er en realitet der endnu ikke er virkeliggjort. For mens professionshøjskolernes besluttende organer arbejder på højtryk med både institutionsudvikling og med rammesætning omkring fusionen af de nu nedlagte CVU'er – en ramme der realiseres fra 2009 – er CVU'ernes struktur endnu i dette studieår bestemmende for den hverdag der eksisterer på institutionerne. Vi lever så at sige allerede i gamle dage.

Et af argumenterne for sammenlægningerne til professionshøjskoler er at skabe større faglige miljøer. Professionshøjskolerne er imidlertid selvejende institutioner hvis økonomi er underlagt markedsvilkår. På min professionshøjskole, UCC (University College Capital), garanteres de studerende at alle linjefag bliver oprettet. Hvis prøvevalgenes søgetendens holder stik, vil der imidlertid ikke være økonomisk rationale i at oprette tysk på mere end én af de nuværende tre (næste år kun to) læreruddannelsesinstitutioner i UCC. Konsekvensen af dette vil være et yderligere fald i antallet af linjefagsstuderende med et meget, meget lille tyskfagligt miljø til følge.

I folkeskolen vælger langt de fleste elever tysk som 2. fremmedsprog. Tysk er dermed et stort og timetungt fag i skolen – samtidig med at det i mange år ikke har

været noget voldsomt søgt linjefag på seminarierne. Derfor er det også et fag der i folkeskolen bliver undervist i af lærere der ikke nødvendigvis har tysk som linjefag og som derfor ikke altid er *committede*, med alt hvad det nu indebærer. Prøvevalgene tyder på at Ny læreruddannelse vil accelerere denne negative spiral. Går det helt galt, risikerer man måske simpelthen at lægge faget fladt ned.

Og hvad kan der så gøres ved det?

Skal seminarierne fortsat forsyne skolerne med bare nogle få uddannede tysklærere, tyder alt på at det er nødvendigt med akutte strukturændringer i Ny læreruddannelse. Et sted at begynde kunne være at ophæve blokeringen af den populære fagkombination engelsk/tysk.

Imidlertid tror jeg ikke på at strukturjusteringer inden for de nuværende rammer for alvor vil kunne røkke ved den grundlæggende uoverensstemmelse mellem folkeskolens behov og de studerendes søgemønster. Det gælder generelt for søgningen til læreruddannelsen, og det gælder i særdeleshed søgningen til tyskfaget. Her må andre boller på suppen.

Jeg tror på en fremtidig læreruddannelse der fortsat er placeret på særskilte uddannelsesinstitutioner der har specialiseret sig i professionen 'underviser', dvs. på professionshøjskoler. Men jeg tror på en form der i langt højere grad end i dag åbner for flere, differentierede måder at blive lærer på, og som tillader brobygninger mellem de traditionelle institutionskolosser: folkeskole, gymnasium og universitet.

Det kunne fx ske ved at man parallelt med de eksisterende muligheder åbnede for en 2+2 model hvor den studerende efter to års pædagogisk tonet universitetsstudium kunne vælge mellem at læse videre på universitetet eller fortsætte på et specielt tilrettelagt toårigt studium på læreruddannelsen.

Formålet skulle være at:

- opløse den snævre professionsrettethed i læreruddannelsen
- danne bedre bro mellem grundskole og gymnasium
- åbne mulighed for faglig fordybelse som en integreret del af læreruddannelsen
- tilføje læreruddannelsesmiljøet og folkeskolen mangfoldighed og dynamik ved at lade den studerende vælge mellem forskellige typer uddannelsesforløb.

Sådanne muligheder kunne, som jeg ser det, bidrage til at vende den nedadgående rekrutteringsspiral. Det ville også bidrage til at kvalificere hele uddannelsesviften og gøre erhvervsvalget til underviser attraktivt. Også for tysk.

**Margrethe
Mondahl**

*Lektor, Ph.d., Institut for Internationale
Sprogstudier og Vidensteknologi, repræsentant
i INFODOK for ISV/CBS,
mm.isv@cbs.dk*

Situationen for sproglige uddannelser på CBS¹

Efter ønske fra CBS' øverste ledelse om at integrere de sproglige uddannelsestilbud bedre med de øvrige uddannelsestilbud på CBS, er sprogmiljøerne begyndt at identificere spændende faglige synergier på tværs af CBS. Dette ses bl.a. i reformen af BA-uddannelsen i erhvervssprog, som fra 2009 bliver erstattet af to nye uddannelser. Der bliver tale om en uddannelse i Interkulturel Markedskommunikation (IMK) og en uddannelse i Engelsk og Organisationskommunikation (EOK). Det er kun på den sidste af uddannelserne man fremover vil kunne finde sprogundervisning i traditionel forstand, idet målet her fortsat er sproglig viden og færdighed på højt niveau, som vil kunne danne basis for videreuddannelse på en kandidatuddannelse i engelsk. Fremmedsprogsdelen i IMK kommer derimod primært til at fokusere på sproget som et vigtigt redskab i forbindelse med kommunikation og marketing.

CBS' øverste ledelse har i øvrigt valgt at revidere porteføljen af sproguddannelserne ud fra et princip om økonomisk bæredygtighed. Der er et positivt tilvalg bag ønsket om at bevare Tolk & Translatøruddannelsen i engelsk på CBS, men bortset fra det så eksisterer sproguddannelser alene i det omfang de er økonomisk bæredygtige, dvs. indtjener et væsentligt bidrag til CBS's øvrige aktiviteter. Denne holdning er kommet til udtryk gennem nedlæggelsen af italiensk og russisk på BA fra 2008 og nedlæggelsen af Tolk & Translatøruddannelserne i alle andre sprog end engelsk fra samme tidspunkt.

På kandidatniveau er uddannelserne, som nævnt ovenfor, også under forandring. I 2008 er uddannelserne blevet revideret således at der også her bliver mere fokus på sproget som middel til kommunikation, marketing eller områdestudier i uddannelsernes obligatoriske del, samt større valgfrihed for de studerende til selv at sammensætte en studieprofil.

I praksis betyder hele denne udvikling at der findes faglige kompetencer i lærerkorpset som der fremover er mindre brug for, eller sågar slet ikke er brug for. Det udgør en stor faglig udfordring for en række undervisere. Der er mange som ikke kan blive ved med at gøre tingene som de plejer, og udviklingen kræver derfor stor vilje og evne til omstilling og videreuddannelse.

Under de givne omstændigheder ser det ud til at de to nye uddannelser, IMK og EOK, er en fornuftig satsning som rummer et reelt potentiale for såvel at tiltrække sig de unges interesse som for at levere bachelorer med gode erhvervskompetencer, og de bakkes også (officielt) op af ledelsen.

En af de meget store udfordringer for sproguddannelserne på CBS er den ofte manglende erkendelse fra erhvervslivets side af behovet for fremmedsproglig kompetence samt den manglende viden om hvordan en sådan erhverves. Dette understreges af en række undersøgelser og rapporter som bl.a. Dansk Industris undersøgelse fra 2007 (Verstraete 2008), som viser at hver fjerde danske virksomhed anvender engelsk som koncernsprog, men også at engelsk ikke betragtes som en del af virksomhedens identitet, men blot som et middel til kommunikation (Ostrynski 2007). Verstraete (2008) viser det uerkendte behov som eksisterer i danske virksomheder for interkulturel og fremmedsproglig kompetence. Internationale rapporter fra EU's The High Level Group on Multilingualism og rapporten ELAN 2007 (Effects on the European Economy of Shortages of Foreign Language Skills in Enterprise) fokuserer på de vanskeligheder virksomheder oplever som følge af manglende sproglig kompetence og de deraf følgende økonomiske konsekvenser. Også i European Commission of Education and Culture (2008) konstateres det at "companies should put in place farsighted policies that turn linguistic diversity into an asset for prosperity, as knowledge of languages can be used as a competitive advantage."²

Computerstøttet sproglæring er måske en af vejene frem i et uddannelsesrum præget af individualisering, studier som et livsprojekt og mangefacetterede læringsstile. Herigennem kan læring tilpasses den enkeltes sproglige behov, og i onlinemiljøet er der ligeledes gode muligheder for kollektive læringsprocesser. Fremtiden set fra et sproguddannelsesperspektiv på CBS skal således gerne indeholde muligheder for ikke blot at bevare og udvikle sproglige uddannelser, men også for at forske i hvorledes disse uddannelser kan udvikles. Det er centralt at udviklingen af uddannelserne kommer til at tilgodesee de studerendes behov for relevant viden og kompetence. Endelig er det vigtigt at uddannelserne udvikles på en måde der er bæredygtig for uddannelsesinstitutionen såvel som for de ansatte.

Noter

- 1 Artiklen er skrevet med input fra BA-studieleder Birthe Vesterli og institutleder ved Institut for Internationale Sprogstudier og Vidensteknologi Alex Klinge på CBS (Copenhagen Business School).
- 2 Virksomheder bør sikre sig at de har en langsigtet politik der sikrer at sproglig forskellighed bliver et middel til at skabe øget indtjening, da viden om sprog kan være et positivt konkurrenceparameter.

Litteratur

- Effects on the European Economy of Shortages of Foreign Language Skills in Enterprise* (2007). The European Commission 23 February 2007. <http://www.cilt.org.uk/research/projects/employment/elan>.
- Final Report from The High Level Group on Multilingualism* (2007): Commission of the European communities: The Office for Official Publications of the European Communities.
- Languages mean business – Recommendations from the Business Forum for Multilingualism*. European Commission of Education and Culture (2008).
- Ostrynski, Natalie. *Engelsk har fortrængt dansk i hver fjerde virksomhed*. Business.dk, 22. oktober 2007. <http://www.business.dk/article/20071021/karriere/110211088>
- Verstraete-Hansen, Lisbeth. *Hvad skal vi med sprog? Holdninger til fremmedsprog i danske virksomheder i et uddannelsespolitisk perspektiv* (2008). Institut for Internationale Kultur- og Kommunikationsstudier, Copenhagen Business School.

Karen Risager

*Professor, dr.phil., Roskilde Universitet,
næstformand i INFODOK's repræsentantskab,
risager@ruc.dk*

**Karen Sonne
Jakobsen**

*Lektor, cand.mag., Roskilde Universitet,
Institut for kultur og identitet,
karens@ruc.dk*

Sprogfagene på RUC

Karakteristisk for det fremmedsproglige miljø på RUC er at det altid har været samlet under det samme institut. Det har betydet en meget stærk tværsproglig identitet, som har givet sig mange udslag både på det uddannelsesmæssige og det forskningsmæssige område.

Først nogle tal om sproguddannelserne på RUC pr. oktober 2008:

Fag	indskrevne i alt	nyindskrevne E08
engelsk	129	21
tysk	32	12
fransk	27	6

RUC har lige siden sin start haft disse tre sprogfag. Studentertallet i tysk og fransk er i årenes løb gået lidt op og ned, men det har aldrig været særlig stort. Engelskfaget har været noget større end det er nu.

De internationale basisstudier

Sprogfagene kan studeres til bachelor-, kandidat- og ph.d.-graden. De to første år af bachelorstudiet foregår inden for rammerne af et af RUC's tværfaglige basisstudier, først og fremmest det humanistiske, men det kan også være det samfundsvidenskabelige. På andet år af basisstudiet begynder de sprogfaglige aktiviteter, idet de studerende der ønsker at fortsætte med et af sprogfagene i overbygningen efter basisstudiet, arbejder med projekter af relevans for dette sprogfag og deltager i kurser der specifikt retter sig mod det. (Desuden er der mere almene kurser i engelsk for

alle basisstuderende.) I basisstudierne arbejder lærerne fra forskellige fag sammen i team.

Det humanistiske basisstudium har siden 1989 eksisteret i to varianter: en dansk og en international. Den internationale variant har engelsk som fælles arbejdsprog, og de studerende opmuntres også til at arbejde på tysk og fransk. Dog er der efterhånden færre og færre der rent faktisk laver projektarbejde på disse sprog. Derfor er der taget initiativ til særlige tilbud til de sprogligt interesserede i 3. semester, således at de kan lægge en del af semestrets arbejde i intensive kurser/seminarer ved et tysk eller et fransk universitet.

Fra 2006 startede der også internationale varianter af de samfundsvidenskabelige og de naturvidenskabelige basisstudier, og disse er eksplicit beskrevet som engelsksprogede uddannelser.

Et tværspøgligt forsknings- og efteruddannelsesmiljø

Samarbejderne på tværs af sprogfagene er talrige. Forskerne inden for litteraturstudier arbejder sammen i forskergruppen Europæisk kultur, og forskerne inden for sprogstudier arbejder sammen i forskergruppen SCALPS (Sociolinguistics, Conversation Analysis, Language Pedagogy and Sociocultural issues). SCALPS står bag oprettelsen af et meget stort RUC-baseret internationalt netværk ved navn CALPIU (Cultural and Linguistic Practices in the International University), der beskæftiger sig med det flersprogede og flerkulturelle universitet (og dermed ikke begrænser sig til spørgsmålet om parallelsproglighed dansk-engelsk). CALPIU har lige fået en centerbevilling på 7 mio. kr. fra Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation.

På efteruddannelsesfronten har det indtægtsdækkede IRIS: Center for sprog- og kulturpædagogik, oprettet af Karen Sonne Jakobsen, Karen Risager, Karen-Margrete Frederiksen og Michael Svendsen Pedersen, arrangeret en del kurser for sproglærere i de gymnasiale ungdomsuddannelser og i dansk som andetsprog. Undervisningen i dansk som fremmed-/andetsprog for udenlandske studerende har længe stået stærkt på RUC, og for et par år siden blev denne aktivitet smeltet sammen med efteruddannelse i engelsk, (og med tiden også andre sprog) samt undervisning i akademisk engelsk for studerende i LICS: Center for sproglige og interkulturelle kompetencer, med Karen-Margrete Frederiksen som leder. LICS servicerer hele RUC, både studerende, VIP'er og TAP'er.

RUC har desuden oprettet Fagdidaktisk Laboratorium, der omfatter alle RUC's skolefag, herunder fremmedsprogene, og som bl.a. tilbyder temaseminarer, fx om gymnasireformen og dens konsekvenser. I 2007 blev der afholdt et tværspøgligt seminar for alle sprogstuderende om sprogpædagogik. Endelig foregår der også et

tvær sprogligt samarbejde inden for rammerne af faget Kultur- og Sprogødestudier, der fokuserer på det flerkulturelle og flersprogede samfund i et globalt perspektiv.

Samarbejde med andre institutioner

Fra fagene tysk og fransk har der længe været overvejelser over samarbejder med andre institutioner om uddannelserne. Det har nu udmøntet sig i beskrivelsen af en masteruddannelse: Øresund Master Programme of European Studies. Der er tale om et tæt samarbejde mellem tysk, fransk og historie på RUC og politisk historie og mediastudier på Malmö Högskola. Uddannelsen strækker sig over fire semestre, og de studerende tager det første semester i Malmö (Europapolitik), det andet på RUC (tysk eller fransk sprog, kultur og kommunikation), det tredje i Malmö (medier i Europa), og det fjerde på RUC (speciale på historiefaget). Uddannelsen er startet i 2008 med studerende der kommer fra forskellige europæiske lande (men dog endnu meget få). Fra 2009 vil engelsk deltage i samarbejdet, og det forventes at bidrage til at øge rekrutteringen.

Der er også blevet bevilget midler til et fællesnordisk projekt om tysksproglig fagundervisning, dvs. brug af tysk som undervisningssprog inden for andre fag som fx natur- og samfundsfag og musiske fag. Der er flere skoletyper involveret, og der skal gennemføres forskningsbaseret opfølgning og efter- og videreuddannelse af lærere. Karen Sonne Jakobsen er leder af den danske del af projektet, der foruden RUC omfatter Frederiksberg Seminarium og Goethe-instituttet i København.

Ser man ned over listen af initiativer kan man måske identificere nogle tendenser: Sprogfagene indgår i stigende grad i tvær sproglige og tværfaglige samarbejder, både forsknings- og uddannelsesmæssigt, med den positive virkning at de sprogstuderende får en bredere og mere bredt anvendelig uddannelse. Samtidig er der – nu hvor det store generationsskifte i gymnasieskolen er nært forestående – større fokus på didaktik og uddannelse af sproglærere.

Parallelsproglighed på Københavns Universitet

Når man vil kigge nærmere på sprogs status i universitetsverdenen, er det vigtigt at skelne mellem 1) sprog som arbejdsprog på universitetet og 2) sprog som universitetsfag. I denne artikel vil jeg fokusere på det første ved at stille skarpt på Københavns Universitets nyoprettede Center for Internationalisering og Parallelsproglighed.

I rapporten *Sprog til Tiden* (2008: 46-47), som er udarbejdet af regeringens sprogpoltiske udvalg, fremgår det, at: *Det er i spændingsfeltet mellem hensynet til danske samfundsbehov og universiteternes internationale konkurrenceevne, at universiteternes sproglige udfordringer skal ses.* Derudover nævnes, at: *Centralt i løsningen af universiteternes udfordringer står parallelsprogsbegrebet*¹.

Disse sproglige udfordringer har man taget alvorligt på Københavns Universitet (KU) ved at have en sprogpolitik, som netop satser på parallelsproglighed, og ved at oprette Center for Internationalisering og Parallelsproglighed (CIP), som skal medvirke til, at denne sprogpolitik bliver ført ud i livet på en professionel måde. På den ene side skal CIP bidrage til, at den engelsksprogede undervisning og formidling ligger på et højt akademisk niveau. Det er en forudsætning for, at KU kan satse målrettet internationalt ved bl.a. at bidrage til internationale konferencer og tidsskrifter og ved at tiltrække internationale forskere og studerende. På den anden side skal CIP være med til at sikre dansk som forsknings- og formidlingssprog, således at kontakten til det danske samfund ikke svækkes som en konsekvens af den stigende brug af engelsk på universitetet. CIP's opgave er at fremme begge disse dimensioner, ikke at tage stilling til fordel for den ene eller den anden. Det er imidlertid centerets mål at blive i stand til at kvalificere sprogpoltiske diskussioner og beslutninger ved at levere empirisk viden, der er så solid, at fortalere for alle relevante holdninger kan se nytten i at forholde sig til denne viden.

CIP skal derfor både være et forsknings- og et kursuscenter. Vi skal forske i sproglige behov, sprogtilegnelse og sproglig praksis ved universitetet og bl.a. forsøge at afdække behovet for sproglig kompetenceudvikling på engelsk og dansk hos specifikke målgrupper på KU. Vi skal med andre ord blive klogere på, hvilke konkrete sproglige udfordringer KU's ansatte og studerende står over for i dagligdagen, og

hvor gode de er til at håndtere disse udfordringer. Dele af vores forskning skal så sætte os i stand til at udvikle skræddersyede sprogkurser, der er tilpasset de forskellige domænespecifikke behov på universitetet.

I relation til forskningen i sproglige behov, sprogtilegnelse og sproglig praksis ved universitetet vil det være centralt at få belyst forholdet mellem engelsk som undervisningssprog og kvaliteten af det faglige indhold i undervisningen fra forskellige vinkler. Der er foretaget relativt få empiriske undersøgelser inden for dette område (fx Hellekjær & Westergaard, 2003; Wilkinson, 2005; Airey & Linder, 2006; Tange, 2008), og nogle af disse indikerer ikke overraskende, at når undervisningssproget er engelsk, daler det faglige niveau i undervisningen. Dette fremgår bl.a. af en igangværende dansk undersøgelse foretaget af Hanne Tange fra Handelshøjskolen i Århus (2008). På baggrund af interview med undervisere på engelsksprogede universitetsuddannelser konkluderer Tange bl.a., at engelsk som undervisningssprog fører til lavere fagligt niveau og mindre dialog i undervisningen. Disse foreløbige konklusioner understøttes af en svensk undersøgelse af fysikstuderende fra to svenske universiteter (Airey & Linder, 2006). Her viste observationer af undervisning på engelsk og svensk, at de studerende var mere tilbageholdne med at stille og svare på spørgsmål, når undervisningssproget var engelsk og ikke svensk, og at det havde negative konsekvenser for deres faglige opmærksomhed. Lignende resultater fremgår af en hollandsk undersøgelse (Wilkinson, 2005). Her gav undervisere fra tre hollandske universiteter udtryk for, at interaktionen med de studerende blev negativt påvirket af deres egen manglende evne til at kunne fortælle anekdoter, give spontane eksempler, nuancere centrale koncepter og anvende humor.

På baggrund af disse undersøgelser kunne man frygte, at den engelsksprogede undervisning bliver en forsimplet eller udvandet version af den dansksprogede bl.a. pga. ringere interaktion mellem undervisere og studerende og mindre pædagogisk overskud og fleksibilitet fra underviserens side. Netop derfor er det centralt, at undervisere og studerende bliver tilbudt sproglig kompetenceudvikling, der er skræddersyet til deres specifikke behov. Det er imidlertid vigtigt at være opmærksom på, at der er forsket meget lidt inden for dette område, og at det er nødvendigt mere specifikt at få afdækket, hvilke typer af sproglige, faglige og didaktiske problemer der opstår som en konsekvens af, at undervisningssproget er engelsk. Derfor bør dette være et fremtidigt satsningsområde i en dansk universitetskontekst.

I forbindelse med dette vil det være essentielt, at der fremover bl.a. forskes i underviseres og studerendes ordforråd, udtale og *fluency*. Eksempelvis er det blevet påvist, at hvis fremmedsprogsindlæreres ordforråd ikke er stort og nuanceret nok, vil de få omfattende problemer i både reception (lytte og læse) og produktion (tale og skrive). Empiriske undersøgelser har således dokumenteret en stærk sammenhæng mellem størrelsen af indlæreres ordforråd og deres sproglige færdigheder. Enkelte undersøgelser af danske studerende på videregående uddannelser indikerer, at mange førsteårsstuderende ikke mestrer et tilstrækkeligt stort generelt ordforråd på engelsk til at kunne læse og lytte til autentiske tekster uden forståelsesproblemer

(Stæhr, under udgivelse; Albrechtsen, Haastrup & Henriksen, 2008). Dertil kommer, at de også har brug for et akademisk og et fagspecifikt ordforråd for at kunne klare sig på en videregående uddannelse, hvor undervisningssproget er engelsk. For underviserens vedkommende må man formode, at det fagspecifikke ordforråd ikke volder dem problemer. I interview-undersøgelser (fx Wilkinson, 2005) giver undervisere dog udtryk for, at de har brug for at få udvidet deres ordforråd for bedre at kunne illustrere en pointe på en levende måde, omformulere begreber og forklare nuancer inden for deres fagområde. I lyset af dette vil der derfor i en dansk kontekst være behov for at forske i både de studerendes og underviserens ordforråd.

Derudover vil det være centralt, at der forskes i testning af sproglige færdigheder og oparbejdes kompetence i udvikling af sprogtest til forskellige formål. Det drejer sig bl.a. om diagnostiske test, der kan afdække underviserens og studerendes sproglige styrker og svagheder, og som kan bidrage til at kortlægge deres behov for sproglig kompetenceudvikling, og test, der kan anvendes i forbindelse med certificering af underviserens sproglige færdigheder.

Med udgangspunkt i CIP har jeg i ovenstående kort skitseret *nogle* af de udfordringer og satsningsområder, jeg ser i forhold til en sprogpolitik, der satser på dansk og engelsk som *arbejdssprog* på universitetet.

Som påpeget af sprogfolk som bl.a. Per Øhrgaard og Thomas Harder er det imidlertid centralt, at universitetet fastholder sin forbindelse til andre store sprogsamfund som det tyske, franske og spanske, og at disse ikke bliver ofret som en konsekvens af en ensidig satsning på engelsk som det altdominerende fremmedsprog i samfundet. Set ud fra et dannelsesmæssigt, kulturelt og erhvervsmæssigt perspektiv er flersproglighed essentiel, og derfor er det vigtigt, at KU satser på flersprogligheden i sit udbud af uddannelser. Det skal dog understreges, at flersprogligheden ikke nødvendigvis lider nød, fordi man vælger at opruste på parallelsprogligheden i forhold til medarbejderes og studerendes arbejdssprog. Der er med andre ord ikke et modsætningsforhold mellem en sprogpolitik, der satser på sproglig kompetenceudvikling inden for dansk og engelsk, og en universitetspolitik, der satser på flersprogligheden ved at udbyde en bred vifte af sproglige uddannelser, der sikrer, at Danmark også i fremtiden vil være i stand til at uddanne kvalificerede sprogfolk med mange forskellige fremmedsprog i bagagen.

Note

- 1 Parallelsproglighed betegner en situation, hvor to sprog bruges side om side inden for et bestemt domæne. For en mere uddybende definition af begrebet se Harder (2008) og Davidsen-Nielsen (2008).

Litteratur

- Albrechtsen, D., Haastrup, K. & Henriksen, B. (2008): *Vocabulary and writing in a first and second language: Processes and development*. Palgrave Macmillan.
- Airey & Linder (2006): "Language and the experience of learning university physics in Sweden". *European Journal of Physics*, vol. 27/2006, s. 553-560.
- Davidsen-Nielsen, N. (2008): "Parallelsproglighed – begrebets oprindelse". Artikel fra: www.cip.ku.dk
- Harder, P. (2008): "Hvad er parallelsproglighed?" Artikel fra: www.cip.ku.dk
- Hellekjaer, G.O. & Westergaard, M.R. (2003): "An exploratory survey of content learning through English at Nordic universities". I: Van Leeuwen, C. & Wilkinson, R. (red.). *Multilingual approaches in university education: Challenges and practices*. Nijmegen: Valkhof Pers. pp. 65-80.
- Sprog til tiden – rapport fra sprogudvalget* (2008). København: Kulturministeriet.
- Stæhr, L.S. (under udgivelse): "Vocabulary knowledge and advanced listening comprehension in English as a foreign language". *Studies in Second Language Acquisition*.
- Tange, H. (2008): "Caught in the Tower of Babel: University lecturers' experience with internationalization". Konferencebidrag, *NIC 2008 Cultures in Translation*, Reykjavik, Island.
- Wilkinson, R. (2005): "The impact of language on teaching content: Views from the content teacher". Konferencebidrag, *Bi-and Multilingual Universities – Challenges and Future Prospects*. Helsinki, Finland.

Åbne sider

Interaktion, investering og identitetskonstruktion: Kontekst og skrivning på andetsproget

Hvordan påvirker konteksten det at lære at skrive på et fremmed- eller andetsprog (L2)? Efterhånden som forskere i stigende grad har vendt deres opmærksomhed mod de sociale aspekter af skrivning på L2 er vi blevet bedre rustet til at svare og agere på dette spørgsmål. Samtidigt står det dog klart at der ikke er noget enkelt svar på det. Forskningen peger på at tilegnelsen af skrivefærdigheder på L2 påvirkes af mange forskellige kontekstuelle og situationelle faktorer, såsom et givent målsprogs status, lokale diskursnormer, elevernes intentioner og interesser, deres baggrundsviden, relationer mellem klassekammerater og deres lærere. I denne artikel argumenterer jeg for at et fokus på interaktion, investering og identitetskonstruktion belyser centrale aspekter af hvordan konteksten virker ind på den måde man lærer at skrive et L2 på. Det understøtter jeg med henvisning til et udpluk af den stigende mængde af forskning der undersøger L2-skrivning *in situ*, dvs. sådan som den faktisk foregår i praksis.

Interaktion

Når vi anskuer skrivning som en situeret snarere end en isoleret aktivitet, er det måske først og fremmest den interaktion der omgiver tekstproduktion som vi får øje på. Interaktionens rolle i forbindelse med læring generelt er indeholdt i en række begreber der er udviklet inden for en sociokulturel teoriramme, herunder Vygotskys begreb om den nærmeste udviklingszone (Vygotsky 1978). Vygotsky fremsatte den tanke at de lærendes kognitive udvikling kunne fremmes gennem interaktion med mere kompetente personer når denne interaktion blev struktureret på en sådan måde at den var målrettet mod området mellem de lærendes faktiske udviklingsniveau og det næste udviklingsniveau som de havde mulighed for at bevæge sig op på (dvs. deres nærmeste udviklingszone). Det var opfattelsen at stilladsbygningsaktiviteter af denne slags havde en effekt på de lærendes muligheder for at bevæge sig fra

en fremmed-styret til en selv-styrende aktivitet, dvs. sætte dem i stand til i højere grad at udføre en aktivitet på egen hånd.

At denne form for stilladsbygning kan spille en rolle i forbindelse med tilegnelsen af skrivning på L2, peger en række undersøgelser af personer der skriver på engelsk som et andetsprog, på. Park et al. (2005) viste f.eks. hvordan elevers tilegnelse af skriveprocessen med held blev medieret af deres interaktion med lærere, klassekammerater og forskellige artefakter (f.eks. ordbøger og online-ressourcer). Over en fireårsperiode i et miljø der var rigt på muligheder for disse former for interaktion, tilegnede disse elever sig gradvist skriveprocessen, sådan som det kom til udtryk gennem deres evne til at beskrive processen og implementere den med minimal indgriben fra lærerens side.

På tilsvarende måde viste Parks & Maguire (1999) hvordan fransktalende sygeplejersker der var nyankomne til en hospitalsafdeling, lærte at skrive sygeplejerskenotater på engelsk gennem interaktioner med eksperter (kliniske undervisere, kolleger), patienter og modeltekster (dvs. kollegers noter). Ligesom det var tilfældet med de unge sprogindlærere i Parks et al. (2005), viste denne undersøgelse at disse voksne sprogindlærere gennem denne interaktion var i stand til at bevæge sig fra fremmedstyring (hvor de var næsten helt afhængige af input fra kolleger, vejledere og modeltekster) til forøget selv-styring i forbindelse med deres skriveaktiviteter.

Disse undersøgelser peger på at forskellige typer af interaktion der er rettet mod de lærendes nærmeste udviklingszone, kan bruges som stillads for tilegnelsen af skriveprocesser og tekstformer. Meget synes dog også at afhænge af den måde sprogindlæreren indgår i – eller investerer i – skriveaktiviteter på.

Investering

I den undersøgelse af Parks et al. (2005) der blev refereret til ovenfor, rapporterede forfatterne at alle elever i sidste ende havde lettere ved at anvende skriveprocessen på en selv-styrende måde, men at graden af deres investering var forskellig. Nogle elever engagerede sig mere overfladisk i skriveprocessen end andre. Det kunne aflæses ved i hvilken grad de søgte og anvendte feedback til at forbedre deres tekster, samt af om de overførte skriveprocessen til nye aktivitetssammenhænge hvor underviserne ikke opfordrede til eller stillede krav om at den blev anvendt. Elever der indså værdien af at anvende skriveprocessen for at opnå et bedre tekstligt produkt, var mere tilbøjelige til at opsøge og gøre brug af feedback og overføre skriveprocessen til andre sammenhænge. Investering – forstået som den måde hvorpå den enkelte sprogindlærer engagerer sig i læreprocessen ud fra de muligheder en given kontekst stiller til rådighed – synes også at bidrage til at belyse kontekstens rolle i tilegnelsen af skrivefærdigheder på L2.

En anden undersøgelse der peger på dette, er Gentil (2005), som kortlagde tre fransktalende studerendes muligheder for og engagement i at udvikle færdigheder på både engelsk og fransk over en periode på to et halvt år. Konteksten for denne undersøgelse var et universitet i Québec hvor undervisningen foregik primært på engelsk, men hvor de studerende havde ret til at skrive deres opgaver og afhandlinger på engelsk eller fransk. På trods af at den overordnede institutionelle kontekst var den samme, pegede undersøgelsen på at de tre studerende, Philippe, François og Katia, havde forskellige muligheder for at udvikle deres kompetence på både engelsk og fransk. Faktorer såsom hver enkelt undervisers sprogkompetencer og repertoire samt sprogenes status som publikationssprog inden for forskellige fagområder skabte forskellige muligheder for skriftlig produktion på de to sprog.

Som Gentil viste, var den grad af tosprogethed som hver enkelt studerende opnåede, til dels et resultat af de muligheder som de opfattede var til stede, og til dels hvordan de stillede sig over for disse muligheder. Philippe for eksempel skrev alle sine opgaver på engelsk selvom nogle af hans undervisere var fransktalende. På trods af at han anså det for vigtigt at udvikle sine skriftlige kompetencer på fransk, vurderede Philippe at hans undervisere formentlig ikke ville værdsætte den ekstra indsats det ville kræve at skrive på fransk (i kraft af at alt kursusmateriale var på engelsk, og Philippe dermed skulle oversætte terminologien). Selvom Katia også havde problemer med at oversætte terminologi fra engelsk til fransk, skrev hun én ud af tre skriftlige eksaminer på fransk og forfattede sin ph.d.-afhandling på både engelsk og fransk.

For alle tre studerende var investering i at udvikle færdigheder på engelsk motiveret af en forventning om at dette ville sætte dem bedre i stand til at virke inden for deres fagområde i en virkelighed, hvor engelsk bliver mere og mere dominerende som publikationssprog. Samtidig var deres engagement i engelsk påvirket af deres følelse af at det udgjorde en trussel mod deres medlemskab i det fransktalende diskurs-samfund. I Katias tilfælde var hendes identifikation med det fransktalende diskurs-samfund så stærk at hun investerede betydeligt i at opnå en høj grad af tosprogethed. Gentils undersøgelse peger således også på at identitetskonstruktion er en betydningsfuld faktor i forhold til tilegnelsen af skrivefærdigheder.

Identitetskonstruktion

En række andre undersøgelser indikerer også at identitetskonstruktion udgør en væsentlig kontekstuel faktor der indvirker på tilegnelsesprocessen på forskellige alderstrin. Buckwalter & Lo (2002) kiggede på 5-årige Mings udvikling på sit modersmål (kinesisk) og andetsprog (engelsk) over en periode på 15 uger. Da undersøgelsen startede, havde Ming opholdt sig i USA i blot tre måneder, men han udviste allerede en stærk identifikation med amerikansk kultur og det engelske sprog, hvilket ifølge forfatterne udgjorde den vigtigste faktor i udviklingen af Mings færdigheder på engelsk: "Hans ønske om at leve sig ind i samfundets normer, at indgå i sociale aktiviteter og leve op til de forventninger den amerikanske kultur

stiller til ham, tilskynder ham til at tale, læse og skrive engelsk” (s. 291). Sprogets identitetsskabende funktion udtrykker Ming dog bedst selv: “Jeg er amerikansk fordi jeg kan tale engelsk” (s. 274).

Spacks (1997) længdeundersøgelse af en japansk universitetsstuderende (Yuko) peger ligeledes på identitetskonstruktion som en essentiel faktor. Spack kortlagde Yukos udvikling af læse- og skrivefærdigheder på engelsk over en treårig periode i forbindelse med Yukos studier på et amerikansk universitet. For Yuko tog det lang tid at vænne sig til de måder at være og agere på som hun opfattede som karakteristiske for sin nye studiekontekst. Eksempelvis var det en udfordring for Yuko at der blev lagt vægt på at studerende udtrykte deres egne standpunkter i klasseværelsesinteraktionen og i skriftlige opgaver. Samtidig gav Yuko udtryk for, at hun identificerede sig positivt med denne væremåde, og at hun gradvist kom til at føle sig sikker i den.

Afsluttende bemærkninger

I denne artikel har jeg argumenteret for at et fokus på interaktion, investering og identitetskonstruktion belyser centrale aspekter af hvordan kontekst påvirker tilegnelsen af skrivefærdigheder på andetsproget. Det mest iøjnefaldende aspekt af skrivekonteksten er interaktion i ordets bredeste betydning. Samfundsmæssige værdier interagerer med de identiteter den enkelte stræber efter, og dette interagerer med den grad af investering en person er villig til at lægge for dagen.

Litteratur

- Buckwalter, J.K. & Lo, Y.G. (2002): Emergent biliteracy in Chinese and English. *Journal of Second Language Writing*, 11, 269-293.
- Gentil, G. (2005): Commitments to academic biliteracy: Case studies of francophone university writers. *Written Communication*, 22, 421-471.
- Parks, S., Huot, D., Hamers, J. & H.-Lemonnier, F. (2005): “History of Theatre”. Web sites: A brief history of the writing process in a high school ESL language arts class. *Journal of Second Language Writing*, 14, 233-258.
- Parks, S. & Maguire, M. (1999): Coping with on-the-job writing in ESL: A constructivist-semiotic perspective. *Language Learning*, 49, 143-175.
- Spack, R. (1997): The acquisition of academic literacy in a second language: A longitudinal case study. *Written Communication*, 14, 1, 3-62.
- Vygotsky, L.S. (1978): *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Godt Nyt

Sprogfag i Danmark år 2008-2009

Beiträge zur Tagung Deutschland-Dänemark – eine europäische Nachbarschaft. Eine sprachpolitische Perspektive. Goethe-Institut Kopenhagen, 14. September 2001(2002). Kopenhagen: Goethe-Institut, 80 s.

Bense, E. (2003): *Tysk i Danmark. Perspektiver for fagets udvikling.* Roskilde: Institut for Sprog og Kultur, Roskilde Universitetscenter. 107 s.

Busch, H., Elf., N. F., Horst, S. (2004): *Fremtidens uddannelser. Den ny faglighed og dens forudsætninger – baseret på fire faglighedsprojekter om henholdsvis matematik, dansk, fremmedsprogene og naturfagene.* (Uddannelsesstyrelsens temahæfteserie; nr. 2/2004). København: Undervisningsministeriet, 94 s.

Birkelund, M., Magnussen, A., Nørgaard, N. (red.) (2005): *Sproglig konstruktion af kulturel identitet – sprogfagene til debat.* Odense: Syddansk Universitetsforlag. 109 s.

Budach, G., Erfurt, J. & Kunkel, M. (eds./dir.): *Écoles plurilingues / Multilingual Schools. Konzepte, Institutionen und Akteure. Internationale Perspektiven.* (Sprache, Mehrsprachigkeit und sozialer Wandel; Bd. 8). Frankfurt am Main; Berlin; Bern; Bruxelles; New York, NY; Oxford; Wien: Lang. 432 s.

ELAN. Effects on the European economy of shortages of foreign language skills in enterprise (2006). London: CILT; The National Centre for Languages. 76 s.

Fremmedsprog på universitetet. Opsamling på konference om aktuelle udfordringer for de universitære fremmedsprogsuddannelser (2004). København: Danmarks Evalueringsinstitut. 48 s.

Fremmedsprog på universitetet. Opsamling på konference om aktuelle udfordringer for de universitære fremmedsprogsuddannelser (2005). København: Danmarks Evalueringsinstitut. 48 s.

Harder, P. [et al.] (red.) (2003): *Fremtidens sprogfag. Vinduer mod en større verden. Fremmedsprog i Danmark – hvorfor og hvordan? Rapport fra arbejdsgruppen om kernefaglighed i fremmedsprogene.* (Uddannelsesstyrelsens temahæfteserie; nr. 5/2003). København: Undervisningsministeriet. 83 s.

Hegelund, L. (2002): *A Comparative Language Policy Analysis of Minority Mother Tongue. Education in Denmark and Sweden*. (Copenhagen Studies in Bilingualism; vol. 33). Copenhagen: Danish University of Education. 288 s.

High Level Group on Multilingualism. Final report (2007). (Commission of the European Communities). Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. Findes også på internet: http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/multireport_en.pdf

Holmen, A. (2002): *Betydningen af sprog, tosprogethed og sprogligt børne kulturførm for Integrationsprocesserne*. (AMID Working Paper Series; No. 23/2002). Aalborg: AMID. 15 s.

Holmen, A. & Jørgensen, J.N. (red.) (2000): *Sprogs status i Danmark år 2011*. (Københavnstudier i tosprogethed; bind 32). København: Danmarks Pædagogiske Universitet. 161 s.

Holm-Larsen, S. (red.) (2002): *Fremmedsprog i den danske skole*. København: Dansk Skolemuseum. 251 s.

Jørgensen, J.N. (red.) (2002): *De unges sprog. Artikler om sproglig adfærd, sproglige holdninger og flersprogethed hos unge i Danmark*. (Københavnstudier i tosprogethed. Køgeserien; bind K9). København: Akademisk.

Konference i København 3. november 2000 om videregående sproguddannelser – er der brug for reformer? (2001). København: Humanistisk Uddannelsesråd. 64 s.

Lauge Hansen, H. [et al.] (2001): *Sprogfag i udvikling. Romansk Institut i et 10 års perspektiv*. København: Romansk Institut, Københavns Universitet. 99 s.

Lauge Hansen, H. (red.) (2002): *De moderne fremmedsprog ved Københavns Universitet. En hvidbog om de moderne fremmedsprogsuddannelsers aktuelle situation og fremtidige udfordringer*. (Sprogfagenes identitetsudvalg). København: Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet. 121 s.

Lauridsen, E. (2008): *Andet fremmedsprog i folkeskolen. Del 1: Hvad siger tallene?* Rapport. Aarhus: Institut for Sprog, Litteratur og Kultur; Aarhus Universitet. 35 s. Findes også på internet: <http://www.tysknet.dk/artikler/lauritsen.pdf>

Laursen, H. P. & Hägerfelth, G. (2007): *Sproget med i alle fag – en rapport over et aktionsforskningsprojekt: Dette virker på vores skole – delprojekt 2.* (Undervisningsministeriet; Rambøll Management). København: Rambøll Management. 54 s.
Findes også på internet: www.dettevirker.dk/temaer%20og%20cases/-/media/ToSproget/Rapporter%20mv/Sproget_med_i_alle_fag%20%20rapport%20delprojekt%202.ashx

Leth Pedersen, A. (2006): *Studieeffektivitet og sproglige kompetencer. En analyse af studerende med anden sproglig og kulturel baggrund på Aarhus Universitet.* Rapport. Århus: Rådgivnings- og støttecentret, Aarhus Universitet. 92 s.

Lund, K. & Bertelsen, E. (2008): *Fra studieprøven til de videregående uddannelser. En undersøgelse af de nødvendige og tilstrækkelige kompetencer.* København: Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration. 365 s.
Findes også på internet: <http://www.inm.dk/NR/rdonlyres/7E5E85C7-D8FE-4437-951F-40057911B472/0/studieproeven.pdf>

Lund, K., Bertelsen, E. & Sørensen, M. Søgaard (2006): *Muligheder og barrierer. En undersøgelse af overgangen mellem sprogcentre og erhvervsrettede uddannelser.* København: Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration. 253 s.

Sproglig mangfoldighed. (2001). Hellerup: Gymsprog. 45 s.

Sprogpolitik på de danske universiteter. Rapport med anbefalinger. Rektorkollegiets Arbejdsgruppe vedr. Sprogpolitik. (2003). København: Rektorkollegiet. 13 s.

Thøgersen, J. (2007): *Det er meget godt som det er – er det ikke? En undersøgelse af danskernes holdninger til engelsk.* Oslo: Novus forlag, 270 s.

Tysk på universitetet. Evaluering af de humanistiske tyskuddannelser. (2003). København: Danmarks Evalueringsinstitut. 128 s.

Verstraete, H. & Phillipson, R. (red.) (2008): *Fremmedsprog til fremtiden. Sprogpolitiske udfordringer for Danmark.* [Frederiksberg]: Copenhagen Business School, Institut for Internationale Sprogstudier og Vidensteknologi. 54 s. Udgivet i forbindelse med konference afholdt på Copenhagen Business School d. 5.12.2007.

Nyttige links

www.uvm.dk
www.eva.dk
www.inm.dk
www.emu.dk
www.uc2.dk

Se flere nyttige links på www.dpb.dpu.dk/infodok

Andet Godt Nyt

Connor, U., Nagelhout, E. & Rozycki, W. W. (2008): *Contrastive Rhetoric. Reaching to Intercultural Rhetoric*. Amsterdam: Benjamins. 169 s.

Deusen-Scholl, N. van & Hornberger, N. H. (eds.) (2008): *Second and Foreign Language Education*. New York: Springer. 419 s. (Encyclopedia of Language and Education; vol. 4).

Estling Vannestål, M. (2009). *Lära engelska på internet*. Lund: Studentlitteratur. 144 s. Adgang til supplerende materialer på forlagets hjemmeside:
<http://www.studentlitteratur.se/o.o.i.s?id>

Harley, T. A. (2008): *The Psychology of Language. From Data to Theory*. (3. edition). New York, NY: Psychology Press. 602 s.

Jarvis, S. & Pavlenko, A. (2008): *Crosslinguistic Influence in Language and Cognition*. New York: Routledge. 287 s.

Koda, K. & Zehler, A. M. (eds.) (2008): *Learning to Read across Languages. Cross-linguistic Relationships in First- and Second-language Literacy Development*. New York: Routledge. 241 s.

Lundquist, L. (2008): *Navigating in Foreign Language Texts*. Frederiksberg: Samfundslitteratur. 147 s.

Mackey, A. & Polio, C. (eds.) (2009): *Multiple Perspectives on Interaction. Second Language Research in Honor of Susan M. Gass*. New York, NY: Routledge. 281 s.

Poehner, M. E. (2008): *Dynamic Assessment. A Vygotskian Approach to Understanding and Promoting L2 development*. New York: Springer. 201 s. (Educational Linguistics; V9).

Street, B. & Hornberger, N. (2008): *Literacy*. New York: Springer. 389 s. (Encyclopedia of Language and Education; Vol. 2).

Kalender

SYMPOSIUM 2009 i Stockholm

Under temaet "Genrer og funktionelt sprog i teori og praktik" afholder Nationellt centrum för svenska som andraspråk SYMPOSIUM 2009 på Stockholms Universitet, d. 2.-3. oktober 2009. SYMPOSIUM 2009 henvender sig til lærere i alle fag inden for grundskolen, gymnasieskolen og voksenuddannelser samt skoleledere og kommunale konsulenter. Information, program og tilmelding på www.sfi.su.se

Integrationsministeriets lærerkonference 2009

Integrationsministeriets årlige lærerkonference afholdes den 6.-7. oktober på Hotel Munkebjerg ved Vejle. Årets tema: Talesproget og mundtlighed i danskuddannelserne.

Se flere nyheder på DPB: www.dpb.dpu.dk/infodok

Se under INFODOK – nyheder eller besøg INFODOK's blog: <http://blogs.dpu.dk/infodok/>

Culture in Language Learning

Hanne Leth Andersen, Karen Lund & Karen Risager (red.)

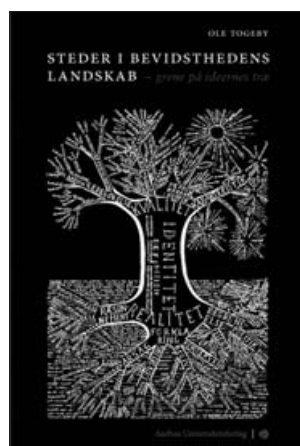
Hvordan indgår kultur i selve sprogekoden, i sprogbrugen og ikke mindst i sproglæring og sprogundervisning?

Hvad vil det sige at lære og at undervise i fremmed- og andetsprog i en globaliseret verden, hvor sprogene spiller en ny rolle både for det enkelte menneske – i kraft af internationalisering af uddannelser og arbejdsliv – og for samarbejdet på tværs af landegrænser?

Klassiske og moderne fremmedsprogsstudier har ikke længere et veldefineret emneområde, og sprog og kultur kan ikke længere defineres ud fra nationer og nationale identiteter. Der må derfor udvikles nye tilgange i nye forskningsområder som fx kulturstudier, antropologi, sociologi, pragmatik og konversationsanalyse.

Problematikken belyses i forhold til fremmedsprogsfagenes historiske udvikling, undervisningstraditioner og teorier om sprogtilegnelse.

128 sider. Pris: 178.00 + porto • ISBN 978-87-7934-234-7

Steder i bevidsthedens landskab

Grene på ideernes træ

Af Ole Togeby

Hvordan skaber man tekster, hvor emner, argumenter og forestillinger står lysende klart frem? Denne bog svarer, at topisk tænkning kan lære os at nå hele vejen rundt om en sag, når vi skriver. Det græske ord *topos* betyder sted, og kunsten er netop at tænke rumligt – den topiske tænkning viser eksempelvis, hvordan områder som redegørelse, klassifikation og analyse grænser op til hinanden i tænkningens geografi. Bevidstheden er et landskab, hvor opmærksomheden bevæger sig rundt fra sted til sted – og bogen kortlægger det vidt forgrenede net af begreber eller tankeskemaer, der strukturerer den flydende tanke.

Med *Steder i bevidsthedens landskab* får læseren et sproganalytisk redskab, der gør det nemmere at tænke fornuftigt og skrive godt på én gang. Bogen kan læses og bruges alle steder, hvor man ønsker at styrke fagligheden gennem den generelle metodelære og træning i udtryksfærdighed – fra gymnasiets danskfag til universiteternes undervisning i sprog, filosofi og formidling.

186 sider. Pris: 248.00 + porto • ISBN 978-87-7934-301-6

Sproget

Hverdagens mirakel

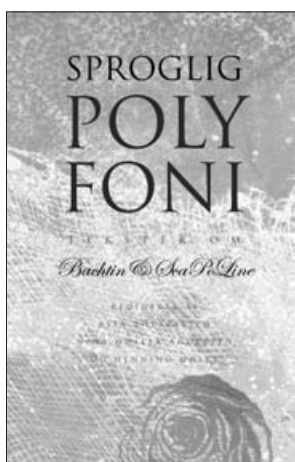
(Univers-serien)

Af Hans Arndt

Målet med bogen er at fortælle om sproget – hvordan det er bygget op, og hvordan det bruges. Om lyd og skrift, ord og udsagn. Om historien bagved, om sproget i samfundet, om det videnskabelige studium af sproget. Sproget er et stykke værktøj, det fineste og mest komplicerede, vi har. Alligevel håndterer vi det med stor behændighed, blot fordi vi er vokset op med det. Det er det, der er mirakuløst.

Bogen er skrevet for den almindelige sproginteresserede læser, og eksemplerne er hovedsagelig danske, selv om der undervejs også, til orientering og sammenligning, henvises til andre sprog.

304 sider. Pris 198.00 + porto • ISBN 978-87-7288-901-6

Sproglig Polyfoni

Tekster om Bachtin & ScaPoLine

Rita Therkelsen, Henning Nølle & Nina Møller Andersen (red.)

Polyfoni er et begreb hentet fra musikken. Det er også et vidt-favnende tektuelt begreb. Og denne bog handler om sproglig polyfoni: Hvordan kan polyfoni begribes fra en sproglig synsvinkel?

En række svar på dét spørgsmål findes i *Sproglig polyfoni*. Centralt står den skandinaviske sproglige polyfoniteori, *la ScaPoLine*, som professor Henning Nølle har udviklet – og lektor Nina Møller Andersen arbejder med at videreudvikle og præcisere den russiske litteratur og sprogforsker Michail M. Bachtins sproglige begreber. Bachtin indførte i 1929 den musikalske metafor om polyfoni i sit værk om Dostojevskijs romaner. Han har siden inspireret utallige tekst- og sprogforskere, ikke mindst Oswald Ducrot hvis teorier har dannet afsæt for skabelsen af *ScaPoLine*.

Sproglig polyfoni henvender sig til den læser, der er interesseret i polyfoniteori, og som samtidig gerne vil have udpeget anvendelsesmuligheder og se konkrete analyseeksempler.

375 sider. Pris: 298.00 + porto • ISBN 978-87-7934-026-8

Læs mere om forlagets bøger, og bestil her:

www.unipress.dk – unipress@au.dk – tlf. 89425370

Det næste nummer af Sprogforum – efterår 2009 – udkommer oktober 2009

Sprog til undervisningsbrug

Hidtil er udkommet:

- 1994/95: Nr. 1: Kulturforståelse (udsolgt); nr. 2: Didaktiske tilløb (udsolgt); nr. 3: Et ord er et ord (udsolgt)
- 1996: Nr. 4: Kommunikativ kompetence (udsolgt); nr. 5: Mellem bog og internet (udsolgt); nr. 6: Den professionelle sproglærer (udsolgt)
- 1997: Nr. 7: Fra grammatik- til systemtilegnelse (udsolgt); nr. 8: Projektarbejde (få eksemplarer); nr. 9: Dansk som andetsprog (udsolgt)
- 1998: Nr.10: Sprogtilegnelse (udsolgt); nr. 11: Evaluering af sprogfærdighed (udsolgt); nr. 12: Sprog og fag
- 1999: Nr. 13: Internationalisering; nr. 14: Mundtlighed (udsolgt); nr. 15: Læring og læreoplevelser (udsolgt)
- 2000: Nr. 16: Sprog på skrift (udsolgt); nr. 17: Brobygning i sprogfagene; nr. 18: Interkulturel kompetence (udsolgt)
- 2001: Nr. 19: Det mangesprogede Danmark; nr. 20: Task (udsolgt); nr. 21: Litteratur og film
- 2002: Nr. 22: Lytteforståelse (udsolgt); nr. 23: Evaluering; nr. 24: Sprog for begyndere
- 2003: Nr. 25: Læringsrum; nr. 26: Udtale; nr. 27: Kompetencer i gymnasiet; nr. 28: Æstetik og it
- 2004: Nr. 29: Nordens sprog i Norden; nr. 30: Sproglig opmærksomhed; nr. 31: Den fælles europæiske referenceramme; nr. 32: Julen 2004 - Vinduer mod verden
- 2005: Nr. 33: H.C. Andersen; nr. 34: Sproglæreren mellem refleksion og fornyet praksis; nr. 35: Undervisningsmaterialer- og indhold
- 2006: Nr. 36: Sociolingvistik (udsolgt); nr. 37: Almen sprogforståelse; nr. 38: E-læring og m-læring
- 2007: Nr. 39: Åbne sider; nr. 40: Børnelitteratur i sprogundervisningen; nr. 41: Sprog, kultur og medborgerskab
- 2008: Nr. 42: Profession sproglærer; nr. 43: Førstesproget som ressource; nr. 44: I tale og skrift

Artikler fra nr. 1-35 kan ses på inet.dpb.dpu.dk/infodok.

Artikler fra nr. 36-44 kan ses på www.forlag.dpu.dk.

Fra og med Sprogforum nr. 45 er tidsskriftet tilgængeligt som e-bog på www.unipress.dk.

Kommende udgivelser af Sprogforum:

Nr.	Arbejdstitel	Udgives
46	Sprog til undervisningsbrug	Ultimo oktober 2009
47	Sproghistorie og sprogtypologi	Ultimo december 2009
48	Curriculum	Ultimo maj 2010
49	Evaluering og evidens	Ultimo oktober 2010

Bemærk: ændringer kan forekomme.

Tidsskriftet
Sprogforum udgives af
Aarhus Universitetsforlag
og Institut for Pædagogik,
Danmarks Pædagogiske
Universitetsskole